

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
ім. А.С. Макаренка

Історія України
Ч. 1: Від найдавніших часів
до 1600 р.

Методичний посібник для студентів
І курсу історичного факультету

Суми
СумДПУ ім. А.С. Макаренка
2008

УДК 94 (477),,00–14”(075.8)
ББК 63.3(4УКР)я73
І 90

Рекомендовано до друку рішенням редакційно-видавничої ради
Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри історії України та всесвітньої
історії, протокол № 5 від 17 червня 2008 р.

Укладач: П.В. Товстуха, старший викладач кафедри історії України та
всесвітньої історії

Рецензенти:

Бугрій В.С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики
викладення історичних дисциплін СумДПУ ім. А.С. Макаренка;

Турков В.В. – кандидат історичних наук, доцент, зав. секції історії
України кафедри історії України та всесвітньої історії
СумДПУ ім. А.С. Макаренка

І 90 Історія України. Ч.1: Від найдавніших часів до 1600 р.: Методичний
посібник для студентів І курсу історичного факультету. – Суми:
СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2008. – 76 с.

У посібнику для студентів денної форми навчання історичного
факультету подаються плани семінарських занять, завдання для самостійної
роботи, тестові завдання для підсумкового контролю та орієнтовна тематика
екзаменаційних питань.

УДК 94(477),,00–14”(075.8)
ББК 63.3(4УКР)я73

ВСТУП

(загальні методичні поради)

Історія України є провідним українознавчим курсом у системі вищої освіти. Для студентів історичного факультету він є, крім того, й провідним фаховим курсом, без досконалого опанування яким неможливо здобути належну фахову підготовку.

Основними формами навчальної роботи з історії України є лекції, семінарські заняття, індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота; формами контролю – модульні контрольні роботи, ректорські контрольні роботи, іспити.

Лекції визначають зміст і спрямованість навчального процесу, в них у стислому вигляді подається науковий виклад історії України. Вони закладають підґрунтя для подальшої роботи на семінарських і індивідуальних заняттях і для самостійної роботи, і як правило, йдуть першими.

На семінарські заняття виносяться найбільш важливі проблеми курсу. На них під керівництвом викладача студенти поглиблюють, уточнюють й узагальнюють знання, отримані на лекціях і під час самостійної роботи.

Щоб підготуватися до семінарського заняття та взяти участь в обговоренні питань, які передбачені планом семінару, перш за все необхідно ознайомитися з рекомендованою до заняття літературою, зробити її конспект. Щоб мати чітке уявлення щодо проблем, які будуть обговорюватись, брати участь в обговоренні, до заняття треба готуватися заздалегідь, до конспекту джерел і літератури обов'язково скласти план відповіді. Основою підготовки до кожного семінару мають стати, передусім, першоджерела. Лише належним чином вивчивши джерела, можна ґрунтовно підготуватися до участі у обговоренні питань семінару. Важливо, щоб студенти володіли вмінням правильно й по суті ставити питання до виступаючого.

Виступ на занятті за часом може тривати до 10 хвилин і завершуватися власними висновками. На занятті студенти можуть користуватися своїми конспектами, але не повинні перетворювати відповіді в читання записів.

Заняття передбачають творче обговорення питань, створення дискусійних ситуацій, доповнення, уточнення й у необхідних випадках виправлення студентами групи виступів з проблем плану семінару.

Семінарському заняттю обов'язково передує самостійна робота. Вона є основним методом вивчення курсу історії України й потребує систематичності й регулярності. Важливе значення має правильна побудова самостійної роботи студента, яка включає кілька видів: ознайомлення з твором, опрацювання тексту твору, конспектування, аналіз прочитаного.

Конспект – це стислий виклад основних думок твору своїми словами. Записувати слід лише головні положення та їх аргументацію. В окремих випадках найбільш влучне висловлення якогось положення можна записати повністю з відповідним посиланням на цитоване джерело. Конспект повинен бути стислим і самостійним, вестися у спеціальному зошиті. Записи треба робити чітко, з виділенням найбільш важливих місць за допомогою абзаців, цифрової нумерації або підкреслюючи окремі положення. Гарний конспект є

помічником не тільки під час виступу на семінарі, але й при підготовці до іспитів та підсумкового контролю.

Згідно програми курсу з історії України передбачено виконання студентами в I та II семестрах ІНДЗ у формі написання рефератів. Реферування – один з важливих прийомів науково–дослідної роботи студентів. Реферування тексту зводиться до пошуку в літературі необхідної інформації, виписування принципово важливих положень, тез, тверджень, зафіксованих у першоджерелі. Мова викладу тексту в рефераті повинна бути лаконічною та точною, без зайвих фраз. Студент повинен творчо викласти певну наукову проблему із загальних або окремих питань навчального курсу.

Реферат пишуть на одному боці окремих аркушів паперу стандартного формату, які потім скріплюють або вміщують у файли. Обсяг реферату не повинен перевищувати 15–25 сторінок.

Реферат оформляють за схемою: титульний лист, зміст, текст, список використаної літератури, додаток (якщо він потрібний). На титульному аркуші наводиться:

- 1) назва міністерства та навчального закладу (вгорі);
- 2) назва реферату (всередині);
- 3) прізвище, ім'я та по батькові студента (нижче);
- 4) прізвище наукового керівника;
- 5) місто в якому розміщено навчальний заклад та навчальний рік (в кінці сторінки).

На наступній сторінці подається розгорнутий зміст–план реферату: вступ, нумерація та назва розділів, висновки.

Реферат пишуть або чітким розбірливим почерком, або друкують на комп'ютері. Кожний розділ та висновки слід починати з нової сторінки, а перед текстом подати назву того чи іншого розділу. Перелік літератури, використаної студентом під час підготовки реферату повинен охоплювати всю літературу, яку студент використав. У тексті повинні бути посилання на номер і сторінку джерела, виділені двома квадратними дужками за переліком в кінці реферату. Використання цитати з літературних джерел без посилань на них забороняється.

Усі сторінки реферату нумеруються, крім першої (титульної). На наступних сторінках номер проставляється у правому верхньому куті сторінки без крапки у кінці.

В основі методичного підходу до вивчення історії України повинно бути не нав'язування догм, а прагнення об'єктивно висвітлювати конкретні факти і події, тенденції розвитку, охоплювати питання, які свого часу заангажована історична наука тлумачила суб'єктивно. Цьому значною мірою і повинно сприяти вивчення курсу «Історія України» в I–II семестрах.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ I семестр

	№ п/п	Назва теми	Аудиторні години		Інди- відуа- льна робота	Са- мос- тійна ро- бота	Всього
			Лек- ційні	Прак- тичні			
I-й модуль	1.	Походження людини, первісних форм занять і співжиття в епоху палеоліту.	1	1		2	4
	2.	Еволюція людини і найдавніших суспільств на території України (XI-IV тис. до н.е.)	3	1		2	6
	3.	Розклад первіснообщинного і зародження ранньоконкомплексного суспільства в епоху бронзи.	2	2		2	6
	4.	Трипільські неолітичні племена та їх сусіди.	2	2			4
II-й модуль	5.	Племена раннього заліза на території України.	2		1	3	6
	6.	Ранньодержавні утворення скіфів, сарматів на території України.	2		1	1	4
	7.	Грецька колонізація Північного Причорномор'я і Криму. Боспорське царство.		2		2	4
	8.	Давні слов'яни. Праукраїнці (III ст. до н.е. – VII ст. н.е.).	4	2	2	4	12
III-й модуль	9.	Утворення Проукраїнської держави Руська земля (VIII – початок 80-х років IX ст.)	2			2	4
	10.	Київська Русь в період політичної єдності (80-ті роки IX – перша третина XII ст.)	18	6	6	10	40
IV-й модуль	11.	Русь-Україна в період політичної роздробленості і монголо-татарської навали.	2	2		4	8
	12.	Етнічний розвиток Русі-України. Завершення формування українського етносу.	2		2	2	6
	13.	Культура Київської Русі.		2		2	4
ВСЬОГО:			40	20	12	36	108

II семестр

	№ п/п	Назва теми	Аудиторні години		Індивідуальна робота	Самостійна робота	Всього
			Лекційні	Практичні			
I-й модуль	1.	Київська Русь – Українська держава імперського типу.	2			2	4
	2.	Галицько-Волинська держава наприкінці XII – на початку XIV ст.	6	4	2	4	16
	3.	Українська культура XIII–XIV ст.		2		2	4
II-й модуль	4.	Визволення України з-під влади Золотої Орди і боротьба за створення Української держави (XIV–XV ст.)	6	2	2	4	14
	5.	Становище українських земель та визвольний рух у XV – на початку XVI ст.				4	4
	6.	Політична історія українських земель у XVI ст.	4	2		2	8
	7.	Соціально-економічний розвиток українських земель в XIV – XVI ст.	4	2	2	6	14
	8.	Українська культура XIV–XVI ст.			2	2	4
	9.	Релігійне життя в XIV– XVI ст.	4		2	2	8
	10.	Соціально-економічне та правове становище українського суспільства у Польщі та Литві (друга половина XIV– перша половина XVI ст.).				4	4
	11.	Політична історія українських земель у XVI ст.	2	2			4
	12.	Українське козацтво у другій половині XV–XVI ст.	8	4		4	16
III-й модуль	13.	Розгортання масової боротьби козацтва і селянства проти Речі Посполитої в другій половині XVI ст.	2	2			4
	14.	Національно-духовне піднесення українського народу та братський рух у 80-х роках XVI ст.	2		2		4
	ВСЬОГО:			40	20	12	36

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Програма курсу розрахована на
 80 год. лекційних,
 40 год. семінарських занять,
 24 год. індивідуальна робота,
 72 год. самостійних занять.

Всього: 216 год.

Форма контролю – екзамен.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

І семестр

Тема 1. Первіснообщинний лад на території України

План

1. Палеоліт і поява людини на території України.
2. Мезоліт.
3. Доба неоліту. Неолітична революція.

Література

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
2. Археологія Української РСР: У 3 т. Т.1. – К., 1985.
3. Бойко О.Д. Історія України: Посібник – К., 2004.
4. Брайчевський М. Конспект історії України // Старожитності. – 1991. – № 2–5.
5. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
6. Давня історія України. У 2 кн. Т.1. – К., 1994.
7. Даниленко В.Н. Неолит Украины. – К., 1989.
8. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
9. Історія України (керівник авт. колективу Ю.Зайцев) – Львів, 1998.
10. Історія України: нове бачення (Під ред. В.А.Смоля) – Т.1.– К., 1995.
11. Історія України: Курс лекцій: У 2–х кн. Кн.1.– К., 1991.
12. Корогод Б.Л. та ін. Конспект лекцій з курсу “Історія України”. Вип.1. З найдавніших часів до середини першого тисячоліття нашої ери. – Суми, 1997.
13. Мезолит СССР. – М., 1989.
14. Палеолит СССР.– М., 1984.
15. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
16. Рибалка І.К. Історія України. Ч. 1. – Х., 1994.
17. Шовкопляс І.Г. Кам’яний вік на території Української РСР. – К., 1962.
18. Чмихов М., Кравченко Н., Черняхів І. Археологія та стародавня історія України. – К., 1991.

Тема 2. Епоха бронзи на території України

План

1. Загальна характеристика епохи.
2. Населення України в епоху бронзи.
3. Розклад первіснообщинного суспільства.

Література

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
2. Археологія Української РСР: У 3 т. Т.1. – К., 1985.
3. Березанская С.С. Отрощенко В.В. и др. Культура эпохи бронзы на территории Украины. – К., 1986.
4. Бойко О.Д. Історія України: Посібник – К., 2004.
5. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.

6. Відейко М. Трипільська цивілізація. – 2-ге вид. – К., 2004.
7. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
8. Енциклопедія трипільської цивілізації: У 2-х т. – К., 2004.
9. Елинек Я. Большой иллюстрированный атлас первобытного человека.– Прага, 1982.
10. Історія України (керівник авт. колективу Ю.Зайцев) – Львів, 1998.
11. Історія України: нове бачення (Під ред. В.А.Смоля) – Т.1.– К., 1995.
12. Корогод Б.Л. та ін. Конспект лекцій з курсу “Історія України”. Вип.1. З найдавніших часів до середини першого тисячоліття нашої ери. – Суми, 1997.
13. Мурзин В.Ю., Павленко Ю.В. Формирование раннеклассового общества на территории Украины. – К., 1989.
14. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
15. Хазанов А.М. Разложение первобытнообщинного строя и возникновение классового общества // Первобытное общество. – М., 1975.
16. Чмихов М., Кравченко Н., Черняхов І. Археологія та стародавня історія України. – К., 1991.
17. Эпоха бронзы лесной полосы СССР.– М., 1987.
18. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 3. Трипільська культура

План

1. Трипільці: територія і населення.
2. Матеріальна і духовна культура трипільців.
3. Етнічне обличчя трипільців.

Література

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
2. Археологія Української РСР: У 3 т. Т.1.– К., 1985.
3. Бойко О.Д. Історія України: Посібник – К., 2004.
4. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
5. Відейко М. Трипільська цивілізація. – 2-ге вид. – К., 2004.
6. Давня історія України. У 2 кн. Т.1. – К., 1994.
7. Духовная культура древних обществ на территории Украины.– К., 1991.
8. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
9. Енциклопедія трипільської цивілізації: У 2-х т. – К., 2004.
10. Історія України (керівник авт. колективу Ю.Зайцев) – Львів, 1998.
11. Історія України: нове бачення (Під ред. В.А.Смоля) – Т.1.– К., 1995.
12. Історія України: Курс лекцій: У 2-х кн. Кн.1.– К., 1991.
13. Корогод Б.Л. та ін. Конспект лекцій з курсу “Історія України”. Вип.1. З найдавніших часів до середини першого тисячоліття нашої ери. – Суми, 1997.
14. Пассек Т. Трипільська культура.– К., 1990.
15. Петров В.П. Походження українського народу. К., 1992.
16. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.

17. Полонська-Василенко Н. Історія України. – Т.1.– К., 1992.
18. Енеолит СССР.– М., 1982.
19. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 4. Грецька цивілізація Північного Причорномор'я

План

1. Заселення греками Північного Причорномор'я.
2. Античні міста-держави.
3. Боспорське царство. Занепад античної цивілізації.

Література

1. Античные государства Северного Причерноморья.– М., 1984.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник – К., 2004.
3. Геродот із Голіфаксу. Найдавніший опис України з V століття перед Христом.– К., 1992.
4. Давня історія України. У 3 томах. Т.2. – К., 1998.
5. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
6. Зубар В.М. Утворення Боспорської держави.// Укр. іст. журн. – 1998. – № 1.
7. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
8. Історія України (керівник авт. колективу Ю.Зайцев) – Львів, 1998.
9. Історія України: нове бачення (Під ред. В.А.Смолія) – Т.1.– К., 1995.
10. Історія України: Курс лекцій: У 2-х кн. Кн.1.– К., 1991.
11. Кадеєв В.И. Херсонес Таврический в первых веках нашей эры.– Х., 1981.
12. Кацевалов В. Античная история и культура Северного Причерноморья в советском научном исследовании. – Мюнхен, 1995.
13. Карышковский П.О., Клейман И.Б. Древний город Тира.– К., 1985.
14. Корогод Б.Л. та ін. Конспект лекцій з курсу “Історія України”. Вип.1. З найдавніших часів до середини першого тисячоліття нашої ери. – Суми, 1997.
15. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
16. Полонська-Василенко Н. Історія України. – Т.1. – К., 1992.
17. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1.– К., 1959.
18. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
19. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 5. Давні слов'яни

План

Заняття I

1. Писемні свідчення про слов'ян.
2. Стосунки слов'ян з готами, гунами, аварами.
3. Велике розселення слов'ян. Проблеми прабатьківщини.
4. “Повість минулих літ” про розселення східних слов'ян.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник – К., 2004.
2. Брайчевський М.Ю. Походження Русі.– К., 1968.
3. Васильченко Г.К. Русі.– К., 1990.
4. Грушевський М.С. Історія України–Руси. Т.1. – К., 1991.
5. Давня історія України. У 3 томах. Т.3. – К., 2000.
6. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
7. Історія України (керівник авт. колективу Ю.Зайцев) – Львів, 1998.
8. Історія України: нове бачення (Під ред. В.А.Смоля) – Т.1.– К., 1995.
9. Історія України: Курс лекцій: У 2–х кн. Кн.1.– К., 1991.
- 10.Иордан о происхождении и деяниях готов (Вступительная статья, перевод и комментарии Е.Ч.Скрижинской).– М., 1960.
- 11.Корогод Б.Л. та ін. Конспект лекцій з курсу “Історія України”. Вип.1. З найдавніших часів до середини першого тисячоліття нашої ери. – Суми, 1997.
- 12.Літопис Руський.– К., 1989.
- 13.Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
- 14.Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
- 15.Толочко П.П. Древняя Русь.– К., 1987.
- 16.Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1.– К., 1959.
- 17.Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
- 18.Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 6. Становлення Київської держави

План

1. Норманська теорія заснування Київської Русі.
2. Київська Русь за князювання Олега і Ігоря.
3. Внутрішня і зовнішня політика княгині Ольги.
4. Військові походи Святослава Ігоревича.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник – К., 2004.
2. Горський А.А. Ще раз про роль норманів у формуванні Київської Русі.// Укр. іст. журн. – 1994. – № 1.
3. Грушевський М.С. Історія України–Руси. Т.1. – К., 1991.
4. Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая степь.– М., 1989.
5. Давня історія України. У 3 томах. Т.3. – К., 2000.
6. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
7. Іванченко Р.П. Київська Русь: початки української держави.– К., 1995.
8. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
9. Історія України: Курс лекцій: У 2–х кн. Кн.1.– К., 1991.
- 10.Котляр М.Ф., Смолій В.А. Історія в життєписах. – К., 1994.
- 11.Корогод Б.Л. та ін. Конспект лекцій з курсу “Історія України”. Вип.1. З найдавніших часів до середини першого тисячоліття нашої ери. – Суми, 1997.

12. Літопис Руський. – К., 1989.
13. Овсій І.О. Зовнішня політика України (від найдавніших часів до 1944 р.). – К., 1999.
14. Полонська-Василенко Н. Історія України. У 2 томах. Т.1. – К., 1993.
15. Повість минулих літ. – К., 1988.
16. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
17. Ричка В.М. Київська Русь: проблеми, пошуки інтерпретації. // Укр. іст. журн. – 2001. – № 2.
18. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
19. Толочко П.П. Древняя Русь. – К., 1987.
20. Толочко П.П. Древний Киев. – К., 1983.
21. Шип Н.Л. Дискусія про термін “Русь”. // Укр. іст. журн. – 2002. – № 6.
22. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
23. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
24. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 7. Київська Русь в період князювання Ярослава Мудрого

План

1. Внутрішня політика Ярослава Мудрого.
2. Розквіт міжнародних зв'язків за князювання Ярослава Володимировича.
3. “Руська Правда” (“Правда Ярослава”).

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник – К., 2004.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси. Т.1. – К., 1991.
3. Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая степь. – М., 1989.
4. Давня історія України. У 3 томах. Т.3. – К., 2000.
5. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
6. Іванченко Р.П. Київська Русь: початки української держави. – К., 1995.
7. Історія України: Курс лекцій: У 2–х кн. Кн.1. – К., 1991.
8. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
9. Котляр М.Ф. Давньоруська держава кінця IX – початку XII ст. (Від усобиць до стабілізації) // Укр. іст. журн. – 1997. – № 2.
10. Котляр М.Ф., Смолій В.А. Історія в життєписах. – К., 1994.
11. Корогод Б.Л. та ін. Конспект лекцій з курсу “Історія України”. Вип.1. З найдавніших часів до середини першого тисячоліття нашої ери. – Суми, 1997.
12. Корогод Б.Л. “Руська Правда” – збірник правових норм Київської держави. Методичний посібник для студентів історичного факультету. Суми, 1993.
13. Літопис Руський. – К., 1989.
14. Овсій І.О. Зовнішня політика України (від найдавніших часів до 1944 р.). – К., 1999.

- 15.Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
- 16.Повість минулих літ.– К., 1988.
- 17.Полонська–Василенко Н. Історія України. У 2 томах. Т.1.– К., 1993.
- 18.“Руська Правда” – збірник правових норм Київської держави: Навчальний посібник / Укладачі: А.О.Ткаченко, Г.І.Корогод, Б.Л.Корогод.– Суми, 2000.
- 19.Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
- 20.Толочко П.П. Древняя Русь. – К., 1987.
- 21.Толочко П.П. Древний Киев. – К., 1983.
- 22.Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1.– К., 1959.
- 23.Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
- 24.Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 8. Київська Русь в II половині XI ст.

План

1. Тріумвірат Ярославичів.
2. “Правда Ярославичів”.
3. Хід міжусобної боротьби між нащадками Ярослава Мудрого.
4. Любецький з'їзд князів 1097 року: його причини і наслідки.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник – К., 2004.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси. Т.1. – К., 1991.
3. Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая степь.– М., 1989.
4. Давня історія України. У 3 томах. Т.3. – К., 2000.
5. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
6. Іванченко Р.П. Київська Русь: початки української держави.– К., 1995.
7. Історія України: Курс лекцій: У 2–х кн. Кн.1.– К., 1991.
8. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник.– К., 2002.
9. Котляр М.Ф. Давньоруська держава кінця IX– початку XII ст. (Від усобиць до стабілізації) // Укр. іст. журн. – 1997. – № 2.
- 10.Котляр М.Ф., Смолій В.А. Історія в життєписах.– К., 1994.
- 11.Котляр М.Ф. Українська державність: до і після Любеча // Укр. іст. журн. – 1997. – №4.
- 12.Корогод Б.Л. та ін. Конспект лекцій з курсу “Історія України”. Вип.1. З найдавніших часів до середини першого тисячоліття нашої ери. – Суми, 1997.
- 13.Корогод Б.Л. “Руська Правда” – збірник правових норм Київської держави. Методичний посібник для студентів історичного факультету. Суми, 1993.
- 14.Літопис Руський.– К., 1989.
- 15.Овсій І.О. Зовнішня політика України (від найдавніших часів до 1944 р.).– К., 1999.

16. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
17. Повість минулих літ. – К., 1988.
18. Полонська-Василенко Н. Історія України. У 2 томах. Т.1. – К., 1993.
19. “Руська Правда” – збірник правових норм Київської держави: Навчальний посібник / Укладачі: А.О.Ткаченко, Г.І. Корогод, Б.Л. Корогод. – Суми, 2000.
20. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
21. Толочко П.П. Древняя Русь. – К., 1987.
22. Толочко П.П. Древний Киев. – К., 1983.
23. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
24. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
25. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997

Тема 9. Київська Русь в період політичної роздробленості і монголо-татарської навали

План

1. Причини феодальної роздробленості Київської Русі. Князівства на території України.
2. Вторгнення монголо-татар у Східну Європу. Битва на Калці.
3. Завоювання монголо-татарами українських земель. Сутність монголо-татарського іга.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник – К., 2004.
2. Галицько–Волинський літопис. – Львів, 1994.
3. Готун І., Моця О. З життя киян часів Батия // Київська старовина. – 1993. – № 5.
4. Грушевський М.С. Історія України–Руси. Т.1. – К., 1991.
5. Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая степь. – М., 1989.
6. Давня історія України. У 3 томах. Т.3. – К., 2000.
7. Дорошенко Д. Нарис історії України. – Львів, 1991.
8. Історія України: Курс лекцій: У 2–х кн. Кн.1. – К., 1991.
9. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
10. Котляр М.Ф. До проблеми утворення Новгород–Сіверського князівства // Укр. іст. журн. – 1995. – № 6.
11. Котляр М.Ф., Смолій В.А. Історія в життєписах. – К., 1994.
12. Корогод Б.Л. та ін. Конспект лекцій з курсу “Історія України”. Вип.1. З найдавніших часів до середини першого тисячоліття нашої ери. – Суми, 1997.
13. Корогод Б.Л. “Руська Правда” – збірник правових норм Київської держави. Методичний посібник для студентів історичного факультету. Суми, 1993.
14. Кучин В.А. Русь под игом: как это было? – М., 1991.
15. Літопис Руський. – К., 1989.

16. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
17. Повість минулих літ. – К., 1988.
18. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 томах. Т.1. – К., 1993.
19. “Руська Правда” – збірник правових норм Київської держави: Навчальний посібник / Укладачі: А.О.Ткаченко, Г.І. Корогод, Б.Л. Корогод. – Суми, 2000.
20. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
21. Толочко П.П. Древняя Русь. – К., 1987.
22. Толочко П.П. Древний Киев. – К., 1983.
23. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
24. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
25. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 10. Етнічний розвиток Київської Русі. Формування українського етносу

План

1. Проблема утворення українського етносу в історичній літературі.
2. Процес формування українського етносу.
3. Етнічний склад населення Південноруських земель.
4. Витоки самоназви Україна.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник – К., 2004.
2. Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса. – М., 1983.
3. Бромлей Ю.В. Этнонациональные процессы: теория, история, современность. – М., 1987.
4. Грушевський М.С. Історія України–Руси. Т.1. – К., 1991.
5. Гуслистий К.Г. До питання про утворення української нації. – К., 1967.
6. Давня історія України. У 3 томах. Т.3. – К., 2000.
7. Етнічна історія давньої України. – Кол. монографія. – К., 2000.
8. Етнічні процеси у середньовічному слов'янському світі (Матеріали круглого столу) // Укр. іст. журн. – 2001. – № 3.
9. Історія Української РСР: У 8 т., 10 кн. – Т.1., Кн. 2. – К., 1977.
10. Історія України: Курс лекцій: У 2-х кн. Кн.1. – К., 1991.
11. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
12. Літопис Руський. – К., 1989.
13. Мишко Д.І. Соціально-економічні умови формування української народності. – К., 1963.
14. Пашуто В.Т., Флоря Б.Н., Хорошкевич А.Л. Древнерусское население и исторические судьбы восточного славянства. – М., 1982.
15. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
16. Повість минулих літ. – К., 1988.

17. Сергієнко Г.Я. Етапи формування і розвитку української народності // Укр. іст. журн. – 1985. – № 10.
18. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
19. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
20. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
21. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

II семестр

Тема 1. Галицько-Волинська держава

План

Заняття 1

1. Галичина і Волинь в XI–XII ст.: територія, географічні умови, соціально-економічний розвиток.
2. Відокремлення Галичини і Волині від Києва.
3. Галичина за Ярослава Осмомисла і Володимира Ярославича.

Заняття 2

1. Утворення єдиної Галицько-Волинської держави. Внутрішня і зовнішня політика Романа Мстиславовича.
2. Боротьба за “галицьку спадщину” (1205–1245 рр.).
3. Внутрішня політика Данила Галицького.

Заняття 3

1. Зовнішня політика Данила Галицького. Взаємовідносини з Золотою Ордою і Римом.
2. Галицько-Волинська держава за наступників Данила Галицького.
3. Занепад Галицько-Волинської держави (1325–1349 рр.).

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
2. Волощук М. Роман Мстиславич – видатна постать української історії // Історичний журнал. – 2005. – № 3.
3. Галицько-Волинський літопис. – Львів, 1994.
4. Головка О.Б. Держава Романовичів та Золота Орда (40–50 рр. XIII ст.) // Укр. іст. журн. – 2004. – № 6.
5. Грушевський М. Історія України-Руси. – Т. III. – К., 1993.
6. Дорошенко Д. Нарис історії України. – Львів, 1991.
7. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
8. Історія України: Курс лекцій: У 2-х кн. Кн. I. – К., 1991.
9. Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство (до 800-ліття утворення) // Укр. іст. журн. – 2000. – № 1.
10. Котляр М.Ф. Імовірна спадковість структури й форми Галицько-Волинського літопису в плані структури й композиції тексту // Укр. іст. журн. – 2006. – № 3.
11. Котляр М.Ф. Данило Галицький. – К., 1979.

12. Котляр Н.Ф. Формирование территории и возникновение городов Галицко–Волынской Руси. – К., 1985.
13. Котляр М.Ф., Смолій В.А. Історія в життєписах. – К., 1994.
14. Корогод Б.Л. та ін. Історія України: конспект лекцій. Випуск 2. Українська державність у IX–XIV століттях. – Суми, 1999.
15. Крип'якевич І.П. Галицько–Волинське князівство. – К., 1984.
16. Крип'якевич І. Історія України. – Львів, 1991.
17. Літопис руський. – К., 1989.
18. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.Г. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
19. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2–х томах. – Т.І. – К., 1993.
20. Ричка В.М. «Галич – дружий Київ»: середньовічна формула чи історіографічна метафора? // Укр. іст. журн. – 2006. – № 1.
21. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.
22. Хрестоматія з історії Української РСР. – Т.І. – К., 1959.
23. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
24. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 2. Українські землі під владою Польщі і Литви **(XIV–XV ст.)**

План

1. Експансія Польщі на українські землі.
2. Політичне становище і територіально-адміністративний устрій українських територій у складі Польського королівства.
3. Поширення влади литовських князів на українські землі (Волинь, Чернігово-Сіверщина, Поділля, Наддніпрянщина).

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Вашук Д.П. Привілеї Київщини та Волині: проблема походження датування та характеру (друга половина ХУІ ст.) // Укр. іст. журн. – 2004. – № 1.
4. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 4, 5. – К., 1993, 1994.
5. Грушевський М.С. Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава Мудрого до кінця XIV сторіччя. – К., 1991.
6. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.І.– Львів, 1991.
7. Жук В. Битва Вітовта на Ворсклі 1399 р. // Історія України. – 2000. – № 1.
8. Єфименко А.Я. История украинского народа. – К., 1990.
9. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
10. Історія України: Курс лекцій: У 2–х кн. Кн.І. – К., 1991.
11. Історія України. Нове бачення. В 2 т., Т. І. – К., 1995.
12. Історія України. – Львів, 1996.
13. Крип'якевич І.П. Історія України.– Львів, 1991.

14. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.Г. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
15. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х томах. – Т.І. – К., 1993.
16. Русіна О.В. Проблеми політичної лояльності населення Великого князівства Литовського у ХІУ–ХУІ ст. // Укр. іст. журн. – 2003. – № 6.
17. Симоненко Р.Г. Про геополітичний фактор в історії України (ХІV – перша половина ХVІІ ст.) // Укр. іст. журн. – 2002. – № 6.
18. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.
19. Шабульдо Ф.М. Київське князівство Ольгердовичів в контексті української державності. // Старожитності. – 1994. – № 1–2.
20. Шабульдо Ф.М. Битва біля Синіх Вод 1362 р.: маловідомі та незначні аспекти. // Укр. іст. журн. – 1996. – № 2.
21. Хрестоматія з історії Української РСР. – Т.І. – К., 1959.
22. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
23. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. – К., 1997.

Тема 3. Кримське ханство в ХV– середині ХVІ ст.

План

1. Утворення Кримського ханства.
2. Входження Кримського ханства під протекторат Туреччини: причини і наслідки.
3. Набіги Кримських татар на українські землі (наприкінці ХV – середині ХVІ ст.).

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 4. – К., 1993.
4. Галенко І.О. Про татарські набіги на українські землі // Укр. іст. журн. – 2003. – № 6.
5. Історія України: Курс лекцій: У 2-х кн. Кн.І. – К., 1991.
6. Історія України. Під ред. В.А.Смолія.– К., 1997.
7. Історія України. Нове бачення. В 2 т., Т. І. – К., 1995.
8. Історія України. – Львів, 1996.
9. Крип'якевич І.П. Історія України.– Львів, 1991.
10. Мицик Ю.А., Плохій С.М., Стороженко І.С. Як козаки воювали.– Дніпропетровськ, 1990.
11. Рибалка І. Історія України.– Ч.І.– Харків, 1995.
12. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.Г. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
13. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2-х томах. – Т.І. – К., 1993.
14. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.
15. Черкас Б.В. Остафій Дашкевич – черкаський і канівський староста. // Укр. іст. журн. – 2002. – № 1.

16. Чумак В.А. Україна і Крим: спільність історичної долі.– К., 1993.
17. Хрестоматія з історії Української РСР. – Т.І. – К., 1959.
18. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
19. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 4. Соціально-економічний розвиток українських земель в XIV–XVI ст.

План

1. Розвиток міст. Магдебурське право.
2. Промисли і ремесла.
3. Внутрішня і зовнішня торгівля.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 4. – К., 1993.
4. Голобуцький В. Економічна історія Української РСР. Дожовтневий період.– К., 1970 .
5. Довідник з історії України (А–Я).– К., 2001.
6. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.1.– Львів, 1991.
7. Ісаєвич Я.Д. Джерела з історії України доби феодалізму.– К., 1972.
8. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
9. Історія України: Курс лекцій: У 2–х кн. Кн.І. – К., 1991.
10. Історія України. Під ред. В.А.Смолія.– К., 1997.
11. Історія України. Нове бачення. В 2 т., Т. І. – К., 1995.
12. Історія України. – Львів, 1996.
13. Линниченко И. Юридические нормы шляхетского землевладения и судьбы древнерусского боярства в Юго–Западной Руси XIV–XV вв.– К., 1992.
14. Крип'якевич І.П. Історія України.– Львів, 1991.
15. Мицик Ю.А., Плохій С.М., Стороженко І.С. Як козаки воювали.– Дніпропетровськ, 1990.
16. Музиченко П. Історія держави і права України. Ч.1.– Одеса, 1997.
17. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.Г. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
18. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2–х томах. – Т.І. – К., 1993.
19. Сас П.М. Феодальные города Украины в конце XV – 60–х годах XVI в.– К., 1989.
20. Субтельний О. України: історія. – К., 1993.
21. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства. Навчальний посібник для вузів.– К., 1994.
22. Шабильдо Ф.М. Земли Юго–Западной Руси в составе Великого княжества Литовского.– К., 1987.

23. Хрестоматія з історії Української РСР. – Т.І. – К., 1959.
24. Хрестоматія з історії України. Посібник для вчителів.– К., 1996.
25. Яковенко Н.М. Українська шляхта.– К., 1993.
26. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 5. Політична історія українських земель в другій половині XVI ст.

План

1. Передумови об'єднання Великого князівства Литовського і Польського королівства.
2. Перебіг роботи Люблінського сейму. Умови унії 1569 р.
3. Наслідки входження українських земель до складу Речі Посполитої.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Історія України-Руси. – Т. 4. – К., 1993.
4. Грушевский М.С. Очерк истории украинского народа. – К., 1990.
5. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.1.– Львів, 1991.
6. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
7. Історія України: Курс лекцій: У 2–х кн. Кн. I. – К., 1991.
8. Історія України. Нове бачення. В 2 т., Т. I. – К., 1995.
9. Крип'якевич І.П. Історія України. – Львів, 1991.
10. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.Г. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
11. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2–х томах. – Т.І. – К., 1993.
12. Симоненко Р.Г. Про геополітичний фактор в історії України (XIV – перша половина XVII ст.) // Укр. іст. журн. – 2002. – № 6.
13. Смолій В., Ричка В. Українські землі у складі Литовської держави та Речі Посполитої. // Історія України. – 1997. – № 21.
14. Субтельний О. України: історія. – К., 1993.
15. Хрестоматія з історії Української РСР. – Т.І. – К., 1959.
16. Хрестоматія з історії України. Посібник для вчителів. – К., 1996.
17. Яковенко Н.М.Здобутки і втрати Люблінської унії. // Київська старовина. – 1993. – № 3.
18. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 6. Українське козацтво (др. пол. XV–XVI ст.) (4 год.)

Заняття 1

Походження українського козацтва і перші згадки про нього в історичних джерелах.

1. Участь козаків у боротьбі проти турків і татар у I–й пол. XVI ст.
2. Заснування Хортицької Січі князем Д.Вишневецьким..

Заняття 2

1. Запорізька Січ як державно–політичне утворення українського народу.
2. Поява реєстрового козацтва. Реформа Ст. Баторія.
3. Участь українського козацтва у зовнішньополітичних акціях Речі Посполитої.

Література

1. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К., 1991.
2. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі. – К., 1993.
3. Апанович О. Розповіді про запорізьких козаків. – К., 1991.
4. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
5. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
6. Борисенко В.Й., Заремба С.З. Україна козацька. – К., 1993.
7. Брехуненко В.А. Козацькі Січі (нариси з історії українського козацтва (XVI–XIX ст.) // Укр. іст. журн. – 2004. – № 1.
8. Гійом Левасер де Боплан. Опис України. – Львів, 1990.
9. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 7. – К., 1995.
10. Голобуцький В. Запорізьке козацтво. – К., 1994.
11. Денисенко А. Козацький гетьман Байда Вишневецький. // Київська старовина. – 1992. – №1.
12. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
13. Історія українського війська. – Ч. 1. – Львів, 1936.
14. Мицик Ю. Історія українського козацтва: актуальні проблеми досліджень // Київська старовина. – 1992. – № 3.
15. Мицик Ю.А., Плохій С.М., Стороженко І.С. Як козаки воювали.– Дніпропетровськ, 1990.
16. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.Г. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
17. Сергійчук В.І. Іменем Війська Запорозького. – К., 1991.
18. Сергієнко Г.Я. Біля витоків українського козацтва і Запорізької Січі // Укр. іст. журн. – 1992. – № 12.
19. Смолій В. Козацтво та Запорізька Січ у суспільно–політичних процесах XVI–XVII ст. // Історія України. – 2000. – № 6.
20. Тоїчкін Д.В. З історії шаблі в Україні // Укр. іст. журн. – 2002. – № 4.
21. Щербак В.О. Запорізька Січ як фактор консолідації українського козацтва до середини XVII ст. // Укр. іст. журн. – 1995. – № 5.
22. Щербак В.О. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV– середина XVII ст. – К., 2000.
23. Хрестоматія з історії Української РСР. – Т.І. – К., 1959.
24. Хрестоматія з історії України. Посібник для вчителів.– К., 1996.
25. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. Т.1–3. – К., 1990–1991.
26. Яковенко Н.М. Перші сто літ козащини // Історія України. – 1997. – № 17.

Тема 7. Козацько-селянські повстання кінця XVI ст.

План

1. Становище українських земель в др. пол. XVI ст. Загострення соціальних, національних і міжконфесійних протиріч.
2. Повстання під проводом К. Косинського.
3. Козацько-селянське повстання під керівництвом С. Наливайка.

Література

1. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К., 1991.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
3. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
4. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 7. – К., 1995.
5. Голобуцький В. Запорізьке козацтво. – К., 1994.
6. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.1.– Львів, 1991.
7. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
8. Історія України: Курс лекцій: У 2-х кн. Кн.І. – К., 1991.
9. Леп'явко С.А. Дещо нове про Косинського. // Старожитності. – 1994. – № 1–2.
10. Леп'явко С.А. Повстання К.Косинського (1591–1593) // Укр. іст. журн. – 1994. – № 4–5.
11. Леп'явко С.А. Северин Наливайко і повстання 1595–1596 рр. У пам'яті сучасників і нащадків // Укр. іст. журн. – 1992. – № 2.
12. Мельник Л.Г. Герої народних повстань. – К., 1990.
13. Охріменко П.П. Остання битва наливайківців і її відгук в усній народній творчості. – Суми, 1991.
14. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.Г. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
15. Хрестоматія з історії Української РСР. – Т.І. – К., 1959.
16. Хрестоматія з історії України. Посібник для вчителів.– К., 1996.
17. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. – Т.2. – К., 1991.
18. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

I семестр

Тема 1. Походження людини, первісних форм занять і співжиття в епоху палеоліту (2 год.)

Завдання для самостійної роботи

1. Періодизація історичного процесу.
2. Поняття археологічної культури.
3. Освоєння людьми теренів України.

Література

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
2. Археологія Української РСР: У 3 т. – Т. I. – К., 1985.
3. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
4. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
5. Давня історія України. Т. I. – К., 1994.
6. Шовкопляс І.Г. Кам'яний вік на території Української РСР. – К., 1962.
7. Чмихов М., Кравченко Н., Черняхів І. Археологія та стародавня історія України. – К., 1991.

Тема 2. Еволюція людини з найдавніших суспільств на території України (XI–IV тис. до н.е.) (2 год.)

Завдання для самостійної роботи

1. Поява людини сучасного типу на території України.
2. Особливості матріархату.
3. Зародження первісних релігійних уявлень і мистецтва.

Література

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
2. Археологія Української РСР: у 3 т. – Т. I. – К., 1985.
3. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
4. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
5. Давня історія України. Т. I. – К., 1994.
6. Шовкопляс І.Г. Кам'яний вік на території Української РСР. – К., 1962.
7. Чмихов М., Кравченко Н., Черняхів І. Археологія та стародавня історія України. – К., 1991.

Тема 3. Розклад первіснообщинного і зародження ранньоконфлексного суспільства в епоху бронзи (2 год.)

Завдання для самостійної роботи

1. Зародження соціальної нерівності в епоху бронзи.
2. Формування індоєвропейської спільності.
3. Перше велике переселення племен.

Література

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.

2. Археологія Української РСР: у 3 т. – Т. I.– К., 1985.
3. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
4. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
5. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
6. Історія України. – Львів, 1998.
7. Історія України: нове бачення. Т. I. – К., 1995.

Тема 4. Племена раннього заліза на території України (XI–VII ст. до н.е.) (3 год.)

Завдання для самостійної роботи

1. Племена лужицької культури.
2. Племена висоцької культури.
3. Культура фракійського гальштату.
4. Чорноліська культура.
5. Відмінності у господарському житті і побуті племен.

Література

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
2. Археологія Української РСР: у 3 т. – Т. I.– К., 1985.
3. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
4. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
5. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
6. Історія України. – Львів, 1998.
7. Полонська-Василенко Н. Історія України. – Т. I.– К., 1992.

Тема 5. Ранньодержавні утворення скіфів та сарматів на території України (1 год.)

Завдання для самостійної роботи

1. Проблема походження скіфів.
2. Стосунки скіфів з грецькими містами–колоніями Північного Причорномор'я.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
3. Давня історія України. Т. I. – К., 1994.
4. Історія України. – Львів, 1998.
5. Рибалка І. Історія України. – Ч. I.– Харків, 1995.
6. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 6. Грецька колонізація Північного Причорномор'я і Криму. Боспорське царство (2 год.)

Завдання для самостійної роботи

1. Причини грецької колонізації античної доби Півдня України і Криму.

2. Принцип розміщення міст-полісів.
3. Духовне життя міст-полісів.
4. Причини занепаду грецьких міст-держав.

Література

1. Борисенко В.Й. Курс української історії.– К., 1996.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
3. Давня історія України. Т.2.– К., 1998.
4. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України.– К., 1994.
5. Історія України. – Львів, 1998.
6. Полонська-Василенко Н. Історія України. – Т.І.– К., 1992.
7. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 7. Давні слов'яни. Праукраїнці. **(III ст. до н.е. – VII ст. н. е.) (4 год.)**

Завдання для самостійної роботи

1. Зародження та еволюція праукраїнських племен.
2. Антське племінне об'єднання.
3. Склавіське об'єднання.
4. Виділення східних слов'ян із слов'янської спільності.
5. Причини утворення територіальних об'єднань – “княжінь”.
6. Досягнення слов'ян у ремеслі і торгівлі.

Література

1. Борисенко В.Й. Курс української історії.– К., 1996.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
3. Грушевський М. Історія України-Руси.– Т.І.– К., 1991.
4. Давня історія України. Т.3. – К., 2000.
5. Історія України. – Львів, 1998.
6. Полонська-Василенко Н. Історія України. – Т.І.– К., 1992.

Тема 8. Утворення праукраїнської держави Руська земля **(VIII – початок 80-х років IX ст.) (2 год.)**

Завдання для самостійної роботи

1. Стан соціального розвитку слов'ян у VIII – середині IX ст.
2. Значення утворення праукраїнської держави Руська земля.
3. Проблеми хрещення князя Аскольда та його дружини.

Література

1. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі.– К., 1989.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
3. Грушевський М. Історія України-Руси.– Т.І.– К., 1991.
4. Давня історія України. Т.3.– К., 2000.
5. Полонська-Василенко Н. Історія України.– Т.І.– К., 1992.

6. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 9. Київська Русь в період політичної єдності (80–ті роки IX ст. – перша третина XII ст.) (10 год.)

Завдання для самостійної роботи

1. Роль варягів у створення держави Київська Русь.
2. Заходи княгині Ольги щодо поширення християнства.
3. Соціально–економічна еволюція феодалізму в період правління Володимира Великого.
4. Зміст язичницьких вірувань східних слов'ян.
5. Перемога Ярослава Мудрого над Печенігами.
6. Церковне життя на Русі в роки правління Я.Мудрого.
7. Соціальна структура давньоруського суспільства IX–X ст.
8. Причини міжусобної боротьби між синами Ярослава Мудрого.
9. Наслідки приходу до влади Володимира Мономаха.
10. Діяльність Мстислава Великого.

Література

1. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1989.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
3. Грушевський М. Історія України-Руси. – Т.І.– К., 1991.
4. Історія України: Курс лекцій: у 2–х кн. Кн.1.– К., 1991.
5. Крип'якевич І. Історія України. – Львів, 1990.
6. Полонська-Василенко Н. Історія України. – Т.1.– К., 1992.
7. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
8. Толочко П.П. Древняя Русь. – К., 1987.

Тема 10. Русь-України в період феодальної роздробленості і монголо-татарської навали (4 год.)

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Економічний і політичних розвиток українських князівств:
 - а) Київського;
 - б) Чернігово–Сіверського;
 - в) Переяславського;
 - г) Волинського і Галицького.
2. “Слово о полку Ігоревім” як історичне джерело періоду політичної роздробленості.

Література

1. Борисенко В.Й. Курс української історії.– К., 1996.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
3. Грушевський М. Історія України–Руси.– Т.2.– К., 1992.
4. Давня історія України. Т.3.– К., 2000.
5. Етнічна історія давньої України. – К., 2000.
6. Історія України.– Львів, 1998.

7. Історія України: Курс лекцій: у 2-х кн. Кн.1.– К., 1991.
8. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.

Тема 11. Етнічний розвиток Русі-України (2 год.)

Завдання для самостійної роботи

1. Особливості побуту українського етносу.
2. Духовне життя і психологія.
3. Елементи української символіки.
4. Сучасний стан вирішення проблеми етногенезу українців.

Література

1. Борисенко В.Й. Курс української історії.– К., 1996.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
3. Грушевський М. Історія України–Руси.– Т.2.– К., 1992.
4. Давня історія України. Т.3.– К., 2000.
5. Етнічна історія давньої України. – К., 2000.
6. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
7. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст.– К., 1997.

Тема 12. Культура Київської Русі (2 год.)

Завдання для самостійної роботи

1. Стан та характер розвитку культури Київської Русі.
2. Наука часів Київської Русі.
3. Значення культурної спадщини Київської Русі.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Грушевський М. Історія України-Руси.– Т.І.– К., 1991.
3. Історія України. – Львів, 1998.
4. Історія Української культури. Під загальною редакцією І. Крип'якевича.– К., 1994.
5. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура. – К., 2002.
6. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. – К., 1991.
7. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
8. Українська культура: історія і сучасність.– Львів, 1994.

II семестр

Тема 1. Київська Русь – українська держава імперського типу. (2 год.)

1. Державницький досвід українців.
2. Витоки традицій українського землеробства.
3. Характер господарювання в містах і селах.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.

2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К., 1990.
4. Грушевський М. Історія України-Руси. – Т. 5. – К., 1994.
5. Давня історія України. – Т.3. – К., 2000.
6. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.1.– Львів, 1991.
7. Крип'якевич І.П. Історія України.– Львів, 1991.
8. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х томах. – Т. I. – К., 1993.
9. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.

Тема 2. Галицько-Волинська держава у другій половині XII – поч. XIV ст. (4 год.)

1. Економічні можливості Галицького і Волинського князівств.
2. Міжусобна боротьба між Галичиною і Києвом.
3. Місце Галицького князівства в історії України.
4. Боротьба Романа Мстиславовича і Данила Романовича проти боярства.
5. Військова діяльність Данила Галицького.
6. Стосунки наступників Д. Галицького з Золотою Ордою.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Галицько–Волинський літопис. – Львів, 1994.
3. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 3. – К., 1993.
4. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.1.– Львів, 1991.
5. Котляр М.Ф. Данило Галицький. – К., 1979.
6. Крип'якевич І.П. Галицько–Волинське князівство. – К., 1984.
7. Крип'якевич І.П. Історія України.– Львів, 1991.
8. Літопис Руський.– К., 1989.
9. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 3. Українська культура XIII–XIV ст. (2 год.)

1. Українське лицарство.
2. Церква на Україні в XIII–XIV ст.
3. Українська філософія XIII–XIV ст.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 3. – К., 1993.
3. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
4. Історія релігії в Україні. Навч. посібник. – К., 1999.
5. Історія України. – Львів, 1996.
6. Історія української культури. Під заг. ред. І.Крип'якевича. – К., 1993.
7. Історія українського війська. Ч.І. – Львів, 1936.
8. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.

Тема 4. Визволення України з-під влади Золотої Орди і боротьба за створення Української держави (4 год.)

1. Унія між Угорщиною і Польщею та її наслідки.
2. Битва на Синіх Водах.
3. Особливості Київського удільного князівства Володимира Ольгердовича.
4. Грюнвальдська битва та її наслідки.
5. Битва на Ворсклі.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К., 1990.
4. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 5. – К., 1994.
5. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.1.– Львів, 1991.
6. Жук В. Битва Вітовта на Ворсклі 1999 р. // Історія України. – 2000. – № 1.
7. Крип'якевич І.П. Історія України. – Львів, 1991.
8. Субтельний О. Україна: Історія. – К., 1992.
9. Шабульдо Ф.М. Битва біля Синіх Вод: маловідомі та незнані аспекти // Укр. істор. журн. – 1996. – № 2.

Тема 5. Становище українських земель та визвольний рух у XV– на поч. XVI ст. (4 год.)

1. Становище українських земель у складі Угорщини та Молдавського князівства.
2. Причини московсько–литовського протистояння.
3. Війни XV– початку XVI ст. між Великим Литовським і Московським князівствами.
4. Наслідки переходу Чернігово–Сіверщини до складу Московської держави.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К., 1990.
4. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 5. – К., 1994.
5. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.1.– Львів, 1991.
6. Історія України: Курс лекцій: У 2–х кн. Кн.І. – К., 1991.
7. Історія України. Нове бачення. В 2 т., Т. І. – К., 1995.
8. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2–х томах. – Т.І. – К., 1993.
9. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 6. Політична історія українських земель у XIV– середині XVI ст. (2 год.)

1. Причини і наслідки розпаду Золотої Орди.
2. Встановлення турецького протекторату над Молдавським князівством.
3. Тактика кримських татар під час набігів на українські землі.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К., 1990.
4. Грушевський М. Історія України-Руси. – Т. 5. – К., 1994.
5. Мицик Ю.А., Плохій С.М., Стороженко І.С. Як козаки воювали. – Дніпропетровськ, 1991.
6. Рибалка І. Історія України. – Ч.І. – Харків, 1995.
7. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2–х томах. – Т.І. – К., 1993.
8. Чумак В.А. Україна і Крим: спільність історичної долі. – К., 1993.

Тема 7. Соціально-економічний розвиток українських земель в XIV–XVI ст. (6 год.)

1. Національні і етнічні рухи.
2. Розвиток міст.
3. Поширення магдебурського права на Україні.
4. Привілеї польській шляхті в XIV–XVI ст.
5. Литовські статuti 1529, 1566 і 1588 років.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К., 1990.
4. Голобуцький В. Економічна історія Української РСР. Дожовтневий період. – К., 1970.
5. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.1.– Львів, 1991.
6. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2–х томах. – Т.І. – К., 1993.
7. Україна і світ. Історія господарства від первіснообщинної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства. – К., 1994.
8. Яковенко Н.М. Українська шляхта. – К., 1993.

Тема 8. Українська культура XIV–XVI ст. (2 год.)

1. Розвиток української мови.
2. Розвиток освіти і літописання.
3. Архітектура і мистецтво.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К., 1990.

4. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 6. – К., 1995.
5. Історія української культури. Під заг. ред. І.Крип'якевича. – К., 1993.
6. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
7. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.

Тема 9. Релігійне життя в XIV–XVI ст. (2 год.)

1. Становище України і її церкви у складі католицької держави.
2. Переборення наступу католицизму.
3. Артикули Берестейської унії.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 5. – К., 1994.
4. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.1.– Львів, 1991.
5. Крип'якевич І.П. Історія України.– Львів, 1991.
6. Огієнко І. Українська церква: В 2–х кн. – К., 1993.
7. Стахів М. Христова церква в Україні 988–1596. – Львів, 1993.
8. Тимошенко Л.В. Артикули Берестейської унії 1596 р. // Укр. істор. журн. – 1996.– № 2.

Тема 10. Соціально-економічне та правове становище українського суспільства у Польщі та Литві (друга половина XIV–перша половина XVI ст.) (4 год.)

1. Становище української князівської і шляхетської знаті у складі Великого князівства Литовського.
2. Спроби української знаті відродити традиційний удільний устрій українських земель.
3. Повстання В.Глинського 1508 р.
4. Формування магнатського землеволодіння.
5. Запровадження фільварків.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії. – К., 1996.
3. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 4. – К., 1993.
4. Історія України. Нове бачення. В 2 т., Т. I. – К., 1995.
5. Музиченко П. Історія держави і права України. Ч. 1.– Одеса, 1997.
6. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2–х томах. – Т.І. – К., 1993.
7. Яковенко Н.М. Українська шляхта. – К., 1993.
8. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 11. Українське козацтво у другій половині XV–XVI ст. (4 год.)

1. Боротьба з татарською і турецькою агресією Томаківської і Базавлуцької січей.
2. Участь козаків в Антитурецькій Лізі під керівництвом папи Римського.
3. Зростання авторитету козацтва в державі і світі.
4. Козацькі клейноди.
5. Роль реєстровців у становленні козацтва як окремого стану в державі.

Література

1. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К., 1991.
2. Апанович О. Розповіді про запорізьких козаків. – К., 1991.
3. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2006.
4. Грушевський М. Історія України–Руси. – Т. 7. – К., 1995.
5. Голобуцький В. Запорізьке козацтво. – К., 1994.
6. Історія українського війська. – Ч. 1. – Львів, 1936.
7. Мицик Ю. Історія українського козацтва: актуальні проблеми досліджень // Київська старовина, 1992.– № 3.
8. Мицик Ю.А., Плохій С.М., Стороженко І.С. Як козаки воювали.– Дніпропетровськ, 1990.
9. Сергійчук В.І. Іменем Війська Запорозького. – К., 1991.
10. Щербонс В.О. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. – К., 2000.
11. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. Т. 1–3. – К., 1990–1991.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ (РЕФЕРАТИВ) ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ I семестр

Тема 1. Кіммерійці на території України

Список рекомендованої літератури

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
2. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
3. Геродот. Геродота турійця з Галікарнасса «Історій» книг дев'ять, що їх називають музами. – Х., 2006.
4. Давня історія України. У 3 томах. – Т.2. – К., 1998.
5. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
6. Тереножкин А.И. Киммерийцы. – К., 1976.
7. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
8. Хрестоматія по истории СССР с древнейших времен до конца XV века. – М., 1960.
9. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 2. Велика і Мала Скіфія

Список рекомендованої літератури

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
2. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
3. Василенко Г.К. Велика Скіфія. – К., 1991.
4. Геродот. Геродота турійця з Галікарнасса «Історій» книг дев'ять, що їх називають музами. – Х., 2006.
5. Давня історія України. У 3 томах. – Т.2. – К., 1998.
6. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
7. Ильинская В.А., Тереножкин А.И. Скифия VII–IV вв. до н.э. – К., 1983.
8. Мозолевський Б.М. Скіфський степ. – К., 1983.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
11. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 3. Сармати на території України

Список рекомендованої літератури

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
3. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
4. Давня історія України. У 3 томах. – Т.2. – К., 1998.

5. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
6. Корогод Б.Л. та ін. Конспект з курсу «Історія України». Вип.1. З найдавніших часів до середини першого тисячоліття нашої ери. – Суми, 1997.
7. Смирнов К.Ф. Савроматы. – М., 1964.
8. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
9. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 4. Скарби скіфських курганів

Список рекомендованої літератури

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
2. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 2003.
3. Василенко Г.К. Велика Скіфія. – К., 1991.
4. Давня історія України. У 3 томах. – Т.2. – К., 1998.
5. Кисель В.А. Шедевры ювелиров Древнего Востока из скифских курганов. СПб., 2003.
6. Мозолевський Б.М. Скіфський степ. – К., 1983.
7. Петрук В. Екзампай – сакральний центр Великої Скіфії // Укр. іст. журн. – 2005. – № 3.
8. Шрамко Б.А. Бельское городище скифской эпохи (город Гелон). – К., 1987.
9. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 5. Від переддержавних утворень у східних слов'ян до держави князя Кия

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
2. Брайчевський М.Ю. Походження Русі. – К., 2004.
3. Василенко Г.К. Велика Скіфія. – К., 1991.
4. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 1. – К., 1991.
5. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
6. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
7. Літопис Руський. – К., 1989.
8. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
9. Повість минулих літ: Літописні оповіді. – К., 2005.
10. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
11. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.

Тема 6. Руська земля за князювання Аскольда і Діра

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 1. – К., 1991.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
4. Історія України: Курс лекцій: У 2 кн. Кн. 1. – К., 1991.
5. Літопис Руський. – К., 1989.
6. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
7. 100 найвідоміших українців. Видання третє, виправлене й доповнене. – К., 2005.
8. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
11. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 7. Матеріальна і духовна культура східних слов'ян (VI–IX ст.)

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 1. – К., 1991.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
4. Історія України: Курс лекцій: У 2 кн. Кн. 1. – К., 1991.
5. Літопис Руський. – К., 1989.
6. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
7. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
8. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навчальний посібник для вузів. – К., 1994.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.

Тема 8. Уявлення давніх слов'ян про потойбічний світ

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 1. – К., 1991.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.

4. Лозко Г. Українське народознавство. – 2–ге вид., доп. та перероб. – К., 2004.
5. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. – К., 1996.
6. Повість минулих літ: Літописні оповіді. – К., 2005.
7. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
8. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К., 1991.
9. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.

Тема 9. Утвердження на Київському престолі Володимира Святославина

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 1. – К., 1991.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
4. Котляр М.Ф. Історія України в особах. Давньоруська держава. – К., 1996.
5. Літопис Руський. – К., 1989.
6. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
7. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
8. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
9. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 10. Внутрішня політика і реформи князя Володимира Святославича

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 1. – К., 1991.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Іванченко Р.П. Київська Русь: початки української держави. – К., 1995.
4. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
5. Котляр М.Ф. Історія України в особах. Давньоруська держава. – К., 1996.
6. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
7. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
8. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
9. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 11. Прийняття християнства на Русі

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 1. – К., 1991.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
3. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1989.
4. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
5. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. – К., 1996.
6. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
7. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
8. Рыбаков Б.Я. Язычество древних словян. – М., 1981.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
11. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 12. «Руська правда» як перший юридичний кодекс

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 1. – К., 1991.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.1. – К., 2000.
3. Древнерусское государство и право. – К., 1982.
4. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
5. Корогод Б.Л. «Руська Правда» – збірник правових норм Київської держави. Методичний посібник для студентів історичного факультету. – Суми, 1993.
6. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
7. «Руська Правда» – збірник правових норм Київської держави: Навчальний посібник / Укладачі: А.О.Ткаченко, Г.І.Корогод, Б.Л.Корогод. – Суми, 2000.
8. Ткач А. Право України. – К., 1992.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
11. Юшков С. Русская Правда, ее происхождение, источники и значение. – М., 1950.

Тема 13. Соціальна структура та правовий статус населення давньоруського суспільства

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
4. Корогод Б.Л. «Руська Правда» – збірник правових норм Київської держави. Методичний посібник для студентів історичного факультету. – Суми, 1993.
5. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
6. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т., Т.1. – К., 1992.
7. «Руська Правда» – збірник правових норм Київської держави: Навчальний посібник / Укладачі: А.О.Ткаченко, Г.І.Корогод, Б.Л.Корогод. – Суми, 2000.
8. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
9. Толочко П.П. Древнерусский феодальный город. – К., 1989.
10. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
11. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.

Тема 14. Сільське господарство Київської Русі

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.1. – К., 2000.
3. Довженко В.І. Землеробство древньої Русі. – К., 1961.
4. Корогод Б.Л. «Руська Правда» – збірник правових норм Київської держави. Методичний посібник для студентів історичного факультету. – Суми, 1993.
5. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
6. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т., Т.1. – К., 1992.
7. «Руська Правда» – збірник правових норм Київської держави: Навчальний посібник / Укладачі: А.О.Ткаченко, Г.І.Корогод, Б.Л.Корогод. – Суми, 2000.
8. Село Київської Русі (за матеріалами південноруських земель). – К., 2003.
9. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
10. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навчальний посібник для вузів. – К., 1994.

Тема 15. Ремесла і промисли Київської Русі

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
3. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
4. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
5. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т., Т.1. – К., 1992.
6. Рибалка І.К. Історія України. Ч. II.– Х., 1995.
7. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.
8. Тихомиров М.Н. Древнерусские города. – М., 1986.
9. Толочко П.П. Древнерусский феодальный город. – К., 1989.
10. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навчальний посібник для вузів. – К., 1994.

Тема 16. Внутрішня і зовнішня торгівля Київської Русі

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
3. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
4. Овсій І.О. Зовнішня політика України (від найдавніших часів до 1944 р.) – К., 1999.
5. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
6. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т., Т.1. – К., 1992.
7. Терещенко Ю.І. Україна, європейський світ. – К., 1993.
8. Толочко П.П. Древнерусский феодальный город. – К., 1989.
9. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
10. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навчальний посібник для вузів. – К., 1994.

Тема 17. Історичний портрет Володимира Мономаха

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 2. – К., 1992.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
4. Літопис Руський. – К., 1989.
5. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.

6. Повість минулих літ: Літописні оповіді. – К., 2005.
7. Котляр М.Ф. Полководці давньої Русі. – К., 1996.
8. Котляр М.Ф. Історія України в особах. Давньоруська держава. – К., 1996.
9. Котляр М.Ф. Давньоруська держава кінця IX – початку XII ст. (Від усобиць до стабілізації) // Укр. іст. журн. – 1997. – № 2.
10. 100 найвідоміших українців. Видання третє, виправлене й доповнене. – К., 2005.
11. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
12. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.

Тема 18. Давньоруське військо

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
2. Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая степь. – М. 1989.
3. Історія українського війська. Т.1. – Львів, 1992.
4. Котляр М.Ф. Полководці давньої Русі. – К., 1996.
5. Котляр М.Ф. Війна і воїнська слава очима давньоруських книжників // Укр. іст. журн. – 2005. – № 2.
6. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
7. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
8. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
9. Якимович Б. Збройні сили України: нарис історії. – Львів, 1996.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 19. Боротьба Київської Русі з половцями

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 2. – К., 1992.
2. Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая степь. – М. 1989.
3. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
4. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
5. Історія українського війська. Т.1. – Львів, 1992.
6. Котляр М.Ф. Війна і воїнська слава очима давньоруських книжників // Укр. іст. журн. – 2005. – № 2.
7. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
8. Осіп'ян О. Поширення християнства серед половців у XI–XIV ст. // Київська старовина. – 2005. № 1–2.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.

11. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 20. «Слова о полку Ігоревім» як історичне джерело

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Історія української культури. Під заг. ред. І.Крип'якевича. VI зшиток. – К., 1993.
4. Лихачов Д.С. Слово о полку Игореве. Ист.–лит. очерк. – Л., 1955.
5. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
6. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
7. Повести ратной славы Древней Руси. – Воронеж, 1985.
8. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.
9. Чапа М.–Л. А. П'ять великих таємниць історичної психології. – К., 2005.
10. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
11. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.

Тема 21. Писемність і освіта Київської Русі

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Історія української культури. – К., 1994.
4. Культура українського народу: Навчальний посібник. – К., 1994.
5. Літопис Руський. – К., 1989.
6. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
7. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
8. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
9. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.
10. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
11. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
12. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 22. Літописання і література часів Київської Русі

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.

2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Денисенко А. Нестор–Літописець // Київська старовина. – 1993. – № 1.
4. Історія української культури. – К., 1994.
5. Культура українського народу: Навчальний посібник. – К., 1994.
6. Літопис Руський. – К., 1989.
7. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
8. Повість врем'яних літ. – Х., 2005.
9. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
10. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.
11. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
12. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
13. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 23. Архітектура і мистецтво Київської Русі

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
2. Высоцкий С.А. Светские фрески Софиевского собора в Киеве. – К., 1989.
3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
4. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
5. Історія української культури. – К., 1994.
6. Культура українського народу: Навчальний посібник. – К., 1994.
7. Толочко П.П. Древнерусский феодальный город. – К., 1989.
8. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
9. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 24. Києво-Печерський монастир як осередок української культури

Список рекомендованої літератури

1. Грушевський М.С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
2. Давня історія України. У 3 томах. – Т.3. – К., 2000.
3. Очерки истории Киево–Печерской лавры и заповедника. – К., 1992.
4. Панас К. Історія Української церкви. – Львів, 1993.
5. Ричка В.М. Повсякденне життя монастирів Київської Русі // Укр. іст. журн. – 1995. – № 5.
6. Ричка В.М. Церква Київської Русі // Укр. іст. журн. – 1997. – № 6.
7. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.

8. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3-х кн. – К., 1994.

II семестр

Тема 1. Писемність і освіта XIII–XIX ст.

Список рекомендованої літератури

1. Баран В.Д. Княжий Галич в історії України // Укр. іст. журн. – 2001. – № 4.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
3. Історія української культури. – К., 1994.
4. Культура українського народу: Навчальний посібник. – К., 1994.
5. Літопис Руський. – К., 1989.
6. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
7. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.
8. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
9. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 2. Галицько-Волинський літопис

Список рекомендованої літератури

1. Баран В.Д. Княжий Галич в історії України // Укр. іст. журн. – 2001. – № 4.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
3. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
4. Історія України: Курс лекцій: У 2 кн. Кн. 1. – К., 1991.
5. Крип'якевич І.П. Галицько–Волинське князівство. – К., 1984.
6. Літопис Руський. – К., 1989.
7. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.
8. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
9. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 3. Архітектура і мистецтво XIV–XIX ст.

Список рекомендованої літератури

1. Александрович В. Мистецтво Галицько–Волинської держави. – Львів, 1999.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.

3. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
4. Історія української культури. – К., 1994.
5. Исаевич Я. Культура Галицко–Волынской Руси // Вопросы истории.– 1973.– № 1.
6. Культура українського народу: Навчальний посібник. – К., 1994.
7. Михайлова Р.Д. Деякі особливості розвитку художньої культури Волині в X – першій половині XIV ст. // Укр. іст. журн. – 2000. – № 2.
8. Фіголь М. Мистецтво стародавнього Галича. – К., 1997.
9. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 4. Військова справа у Галицько-Волинській державі

Список рекомендованої літератури

1. Галичина і Волинь у добу середньовіччя. До 800-річчя з дня народження Данила Галицького. – Львів, 2001.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 3. – К., 1993.
3. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
4. Котляр М.Ф. Полководці давньої Русі. – К., 1996.
5. Котляр М.Ф. Данило Галицький. – К., 1979.
6. Котляр М.Ф. Роман і Романовичі в історії та поезії // Укр. іст. журн. – 2001. – № 4.
7. Король Данило Романович і його місце в українській історії. – Львів, 2003.
8. Крип'якевич І.П. Галицько–Волинське князівство. – К., 1984.
9. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.
10. Якимович Б. Збройні сили України: нарис історії. – Львів, 1996.

Тема 5. Литовсько-Руська держава в др. пол. XIV ст.

Список рекомендованої літератури

1. Бодрухін В.М. Українська державність удільної доби (XII–XIV ст.). – Луганськ, 2002.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К., 2004.
3. Грушевський М.С. Нарис Історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XI сторіччя. – К., 1991.
4. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 4. – К., 1993.
5. Жук В. Битва Вітовта на Ворсклі 1399 р. // Історія України. – 2000. – № 1.
6. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
7. Симоненко Р.Г. Про геополітичний фактор в історії України (XIV–перша половина XVII ст.). // Укр. іст. журн. – 2002. – № 6.
8. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.

9. Шабульдо М.Ф. Київське князівство Ольгердовичів в контексті української державності // Старожитності. – 1994. – № 1–2.

10. Шабульдо Ф.М. Битва біля Синіх Вод 1362 р.: маловідомі та незначні аспекти // Укр. іст. журн. – 1996. – № 2.

11. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 6. Кревська унія

Список рекомендованої літератури

1. Бодрухін В.М. Українська державність удільної доби (XII–XIV ст.). – Луганськ, 2002.

2. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.

3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 4. – К., 1993.

4. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.

5. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.

6. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.

7. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.

8. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.

9. Шабульдо Ф.М. Земли Юго–Западной Руси в составе Великого княжества Литовського. – К., 1987.

10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 7. Внутрішня і зовнішня політика князя Великого князівства Литовського Вітовта

Список рекомендованої літератури

1. Бодрухін В.М. Українська державність удільної доби (XII–XIV ст.). – Луганськ, 2002.

2. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.

3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 4. – К., 1993.

4. Жук В. Битва Вітовта на Ворсклі 1399 р. // Історія України. – 2000. – № 1.

5. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.

6. Історія України: Курс лекцій: У 2 кн. Кн. 1. – К., 1991.

7. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.

8. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.

9. Шабульдо Ф.М. Земли Юго–Западной Руси в составе Великого княжества Литовського. – К., 1987.

10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 8. Історичний портрет князя Свидригайла

Список рекомендованої літератури

1. Борисенко В.Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 4. – К., 1993.
3. Ващук Д.П. Привілеї Київщини та Волині: проблема походження, датування та характеру (друга половина XV–початок XVIIст.) // Укр. іст. журн. – 2004. – № 1.
4. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.
5. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.
6. Симоненко Р.Г. Про геополітичний фактор в історії України (XIV–перша половина XVII ст.). // Укр. іст. журн. – 2002. – № 6.
7. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
8. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
9. Шабульдо Ф.М. Землі Юго–Западной Руси в составе Великого княжества Литовського. – К., 1987.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 9. Соціальна структура населення українських земель у XIV–XVI ст.

Список рекомендованої літератури

1. Борисенко В.Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т.5. – К., 1994.
3. Голобуцький В. Економічна історія Української РСР. Дожовтневий період. – К., 1970.
4. Музиченко П. Історія держави і права України. Ч.1. – Одеса, 1997.
5. Сас П.М. Феодальные города Украины в конце XV–60 годах XVI в. – К., 1989.
6. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навчальний посібник для вузів. – К., 1994.
7. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
8. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
9. Шабульдо Ф.М. Землі Юго–Западной Руси в составе Великого княжества Литовського. – К., 1987.

10. Яковенко Н.М. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). – К., 1994.

11. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 10. Причини і наслідки аграрної реформи середини XVI ст.

Список рекомендованої літератури

1. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.

2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т.5. – К., 1994.

3. Голобуцький В. Економічна історія Української РСР. Дожовтневий період. – К., 1970.

4. Линниченко И. Юридические нормы шляхетского землевладения и судьбы древнерусского боярства в Юго–Западной Руси XIV–XV вв. – К., 1992.

5. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.

6. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.

7. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навчальний посібник для вузів. – К., 1994.

8. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.

9. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.

10. Шабульдо Ф.М. Земли Юго–Западной Руси в составе Великого княжества Литовського. – К., 1987.

11. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 11. Зміцнення позицій шляхти і закріпачення селянства (XV – XVI ст.)

Список рекомендованої літератури

1. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.

2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т.5. – К., 1994.

3. Голобуцький В. Економічна історія Української РСР. Дожовтневий період. – К., 1970.

4. Линниченко И. Юридические нормы шляхетского землевладения и судьбы древнерусского боярства в Юго–Западной Руси XIV–XV вв. – К., 1992.

5. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.

6. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.

7. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навчальний посібник для вузів. – К., 1994.

8. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
9. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
10. Шабульдо Ф.М. Земли Юго–Западной Руси в составе Великого княжества Литовського. – К., 1987.
11. Яковенко Н.М. Українська шляхта з кінця XIV до середини ХУІІ ст. (Волинь і Центральна Україна). – К., 1994.

Тема 12. Литовські статuti

Список рекомендованої літератури

1. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття. – К., 1996.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т.5. – К., 1994.
3. Голобуцький В. Економічна історія Української РСР. Дожовтневий період. – К., 1970.
4. Довідник з історії України (А–Я). – К., 2001.
5. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Т.1. – К., 1991.
6. Музиченько П. Історія держави і права України. Ч.1. – Одеса, 1997.
7. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.
8. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
9. Хрестоматія з історії України / Упорядник та автор коментарів Уривалкін О.М. – К., 2007.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. – К., 1997.

Тема 13. Уніфікація матеріальної культури регіонів України в ХІV–ХVІ ст.

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України. Посібник. – К., 2004.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття. – К., 1996.
3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т.6. – К., 1995.
4. Історія Української культури. Під загальною редакцією І. Крип'якевича. – К., 1994.
5. Лозко Г. Українське народознавство. – 2–ге вид., доп. та перероб. – К., 2004.
6. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
7. Матейко К.І. Український народний одяг. – К., 1977.
8. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.
9. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.

10. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навчальний посібник для вузів. – К., 1994.

11. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.

12. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 14. Розвиток освіти і літописання в XIV–XVI ст.

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України. Посібник. – К., 2004.

2. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.

3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 6. – К., 1995.

4. Дюба Е.Н. Просвещение на Украине и его роль в укреплении связей украинского народа с русским и белорусским. – К., 1987.

5. Історія української культури. Під загальною редакцією І.Крип'якевича – К., 1994.

6. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.

7. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.

8. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.

9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.

10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 15. Архітектура і мистецтво в другій половині XIV–XVI ст.

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України. Посібник. – К., 2004.

2. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.

3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 6. – К., 1995.

4. Історія української культури. Під загальною редакцією І. Крип'якевича – К., 1994.

5. Міляєва Л.С., Логвин Г.В. Українське мистецтво XIV– першої половини XVII ст. – К., 1963.

6. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.

7. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.

8. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.

9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.

10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 16. Навчання української молоді в європейських університетах в XIV–XVI ст.

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України. Посібник. – К., 2004.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.
3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 6. – К., 1995.
4. Ісаєвич Я.Д. Юрій Дрогобич. – К., 1972.
5. Історія української культури. Під загальною редакцією І.Крип'якевича – К., 1994.
6. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
7. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.
8. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.
9. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 17. Становище православної церкви у Великому князівстві Литовському та Польському королівстві в XIV–XVI ст.

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України. Посібник. – К., 2004.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.
3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 5. – К., 1994.
4. Зема В.Є. Флорентійська унія та автокефалія церкви // Укр. іст. журн. – 2003. – № 1.
5. Огієнко І. Українська церква: В 2–х кн. – К., 1993.
6. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
7. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.
8. Русина О.В. Міжконфесійні взаємини й суспільно–політичні рухи XV–початку XVI ст. на теренах України // Укр. іст. журн. – 2006. – № 3.
9. Стахів М. Христова церква в Україні 988–1596. – Львів, 1993.
10. Уляновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3–х кн. – К., 1994.
11. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 18. Підготовка і реалізація церковної унії в др. пол. XVI ст.

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України. Посібник. – К., 2004.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.
3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 5. – К., 1994.
4. Качан Н.І. Флорентійська унія і Київська митрополія: до характеристики розвитку і втілення ідеї унії церков // Укр. іст. журн. – 1996. – № 1.
5. Огієнко І. Українська церква: В 2–х кн. – К., 1993.
6. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
7. Стахів М. Христова церква в Україні 988–1596. – Львів, 1993.
8. Тимошенко Л.В. Артикули Берестейської унії 1596 р. // Укр. іст. журн. – 1996. – № 2.
9. Харишин М.В. Українська церква між двома уніями (1569–1596) // Укр. іст. журн. – 1996. – № 4.
10. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3–х кн. – К., 1994.
11. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 19. Берестейська унія та її наслідки для України

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України. Посібник. – К., 2004.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.
3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 5. – К., 1994.
4. Огієнко І. Українська церква: В 2–х кн. – К., 1993.
5. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
6. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.
7. Стахів М. Христова церква в Україні 988–1596. – Львів, 1993.
8. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3–х кн. – К., 1994.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 20. Міжконфесійна боротьба наприкінці XVI ст.

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України. Посібник. – К., 2004.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.
3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т. 5. – К., 1994.
4. Огієнко І. Українська церква: В 2–х кн. – К., 1993.
5. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
6. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.
7. Стахів М. Христова церква в Україні 988–1596. – Львів, 1993.
8. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3–х кн. – К., 1994.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 21. Національно-духовне піднесення українського народу в XVI ст.

Список рекомендованої літератури

1. Борисенко В.Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т.6. – К., 1995.
3. Історія України: Курс лекцій: У 2 кн. Кн. 1. – Від найдавніших часів до кінця XIX ст. – К., 1991.
4. Історія Української культури. Під загальною редакцією І. Крип'якевича. – К., 1994.
5. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х., 2007.
6. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.
7. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3–х кн. – К., 1994.
8. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 22. Братства та їх роль у боротьбі за національні права українців

Список рекомендованої літератури

1. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т.6. – К., 1995.
3. Ісаєвич І.Д. Братства та їх роль у розвитку української культури XVI–XVIII ст. – К., 1966.
4. Історія України: Курс лекцій: У 2 кн. Кн. 1. – Від найдавніших часів до кінця XIX ст. – К., 1991.
5. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. – К., 2002.
6. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.
7. Сас П.М. Політична культура українського суспільства (кінець XVI–початок XVIII ст.). – К., 1998.
8. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3–х кн. – К., 1994.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 23. Острозька школа та її вплив на культурне життя в Україні

Список рекомендованої літератури

1. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К., 1996.
2. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т.6. – К., 1995.
3. Довідник з історії України (А–Я). – К., 2001.
4. Історія України: Курс лекцій: У 2 кн. Кн. 1. – Від найдавніших часів до кінця XIX ст. – К., 1991.
5. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2т. – Т.1. – К., 1993.
6. Плохій С.Н. Папство и Украина: Политика римской курии на украинских землях в XVI–XVII вв. – К., 1989.
7. Сас П.М. Політична культура українського суспільства (кінець XVI–початок XVIII ст.). – К., 1998.
8. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3–х кн. – К., 1994.
9. Хрестоматія з історії Української РСР. Т.1. – К., 1959.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

Тема 24. Церква і школа в Запорізькій Січі

Список рекомендованої літератури

1. Брехуненко В.А. Козацькі Січі (Нариси з історії українського козацтва XVI–XIX ст.) // Укр. іст. журн., – 2004. – № 1.
2. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. – К., 1994.
3. Грушевський М.С. Історія України–Руси: В 11 т., 12 кн. – Т.7. – К., 1995.
4. Мищик Ю. Історія українського козацтва: актуальні проблеми досліджень // Київська старовина. – 1992. – № 3.
5. Мищик Ю.А., Плохій С.М., Староженко І.С. Як козаки воювали: Іст. розповіді про запорізьких козаків. – Дніпропетровськ, 1991.
6. Смолій В. Козацтво та Запорізька Січ у суспільно–політичних процесах XVI–XVII ст. // Історія України. – 2000. – № 6.
7. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3–х кн. – К., 1994.
8. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. Т.1. – К., 1990.

ТЕСТОВІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

І семестр

1. Вкажіть поняття, що характеризує сукупність археологічних пам'яток, які належать до одного часу, певної території та мають певні особливості:
а) археологічна культура; б) історичні джерела;
в) історія; г) палеоліт.
2. На якій стоянці представлені культурні шари трьох періодів палеоліту?
а) м. Амвросіївка; б) с. Королеве;
в) с. Лука-Врублівецька; г) с. Зарубинці.
3. Коли відбулося заселення людиною всієї території України?
а) в палеоліті; б) в мезоліті; в) в неоліті; г) в енеоліті.
4. Вкажіть хронологічні рамки раннього палеоліту:
а) I млн. – 150 тис. років тому; б) 150–35 тис. років тому;
в) 35–II тис. років тому; г) 10–6 тис. років тому.
5. Коли на території України з'явилася людина сучасного типу?
а) 150 тис. років тому; б) 35 тис. років тому;
в) 10 тис. років тому; г) 6 тис. років тому.
6. Вкажіть хронологічні рамки середнього палеоліту:
а) 150–35 тис. років тому; б) 35–II тис. років тому;
в) 10–6 тис. років тому; г) 6–4 тис. років тому.
7. Вкажіть хронологічні рамки пізнього палеоліту:
а) I млн. – 150 тис. років тому; б) 150–35 тис. років тому;
в) 35–II тис. років тому; г) 10–6 тис. років тому.
8. Вкажіть хронологічні рамки мезоліту:
а) 150–35 тис. років тому; б) 35–II тис. років тому;
в) 10–6 тис. років тому; г) 6–4 тис. років тому.
9. Назвіть дату появи на території України перших людей:
а) близько 2,5–3 млн. років тому; б) близько 1 млн. років тому;
в) близько 150 тис. років тому; г) близько 15 тис. років тому.
10. Коли на території України з'явилися неандертальці?
а) в середньому палеоліті; б) в пізньому палеоліті;
в) в мезоліті; г) в неоліті.
11. Який метал був першим освоєний людиною?
а) бронза; б) залізо; в) мідь; г) олово.
12. Вкажіть хронологічні рамки енеоліту:
а) VI–IV тис. до н.е.; б) V–III тис. до н.е.;
в) II–I тис. до н.е.; г) I тис. до н.е.

13. Коли на території України існувала трипільська культура ?

- а) у VI–IV тис. до н.е.; б) у IV–III тис. до н.е.;
в) у III–II тис. до н.е.; г) у II–I тис. до н.е.

14. Вкажіть хронологічні рамки неоліту:

- а) 150–35 тис. років тому; б) 35–11 тис. років тому;
в) 10–6 тис. років тому; г) 6–4 тис. років тому.

15. Коли на території України з'явилась ліпна кераміка ?

- а) в мезоліті; б) в неоліті;
в) в енеоліті; г) в бронзовому віці.

16. Позначте назву історичного періоду, для якого характерна ямна археологічна культура:

- а) кам'яний вік; б) неоліт;
в) енеоліт; г) бронзовий вік.

17. Вкажіть хронологічні рамки епохи бронзи:

- а) IV–III тис. до н.е.; б) III тис. до н.е.;
в) II – поч. I тис. до н.е.; г) I тис. до н.е.

18. У якому році археолог В. Хвойка відкрив трипільську культуру?

- а) у 1890 р.; б) у 1893 р.;
в) у 1899 р.; г) у 1901 р.

19. Скільки неолітичних археологічних культур досліджено в Україні?

- а) 5; б) 10; в) 20; г) 30.

20. В який період людина почала використовувати лук і стріли?

- а) у палеоліті; б) у мезоліті;
в) у неоліті; г) у енеоліті.

21. Які тварини використовувались трипільцями у якості тяглової сили?

- а) коні; б) воли; в) віслюки; г) інші тварини.

22. Який народ на території України був першим зафіксований під своїм власним іменем?

- а) трипільці; б) кіммерійці; в) скіфи; г) сармати.

23. Коли на території України з'явилися знаряддя праці з кременю?

- а) в ранньому палеоліті; б) в середньому палеоліті;
в) в пізньому палеоліті; г) в мезоліті.

24. Коли відбувся перший суспільний поділ праці?

- а) в неоліті; б) в енеоліті;
в) в епоху бронзи; г) в залізному віці.

25. Коли на зміну матріархату приходить патріархат?

- а) у мезоліті; б) у неоліті;
в) у бронзовому віці; г) у залізному віці.

26. Яким був основний вид діяльності первісної людини в ранньому палеоліті?

- а) збиральництво; б) мисливство;
в) рибальство; г) скотарство.

27. Коли на території України з'явилися мідні знаряддя праці ?

- а) у IV–III тис. до н.е.; б) у II тис. до н.е.;
в) у I тис. до н.е.; г) у I тис. н.е.

28. Вкажіть хронологічні рамки раннього залізного віку:

- а) I тис. до н.е.; б) VIII ст. до н.е. – IV ст. н.е.;
в) I тис. н.е.; г) II тис. н.е.

29. Коли відбулося розселення кіммерійців в Північному Причорномор'ї?

- а) в XI ст. до н.е.; б) в IX ст. до н.е.;
в) в VII ст. до н.е.; г) в VI ст. н.е.

30. Позначте назву джерела, яке містить найдавнішу згадку про кіммерійців:

- а) «Історія» Геродота; б) «Ілліада» Гомера;
в) «Одіссея» Гомера; г) «Грецька історія» Ксенофонта.

31. Коли скіфи витіснили кіммерійців з території України ?

- а) у VIII ст. до н.е.; б) у VII ст. до н.е.;
в) у VI ст. до н.е.; г) у V ст. до н.е.

32. Як називалася перша грецька колонія на території України?

- а) Ольвія; б) Борисфеніда;
в) Херсонес; г) Пантікапей.

33. Коли на території України були засновані перші грецькі колонії?

- а) у VIII ст. до н.е.; б) у VI ст. до н.е.;
в) у IV ст. до н.е.; г) у III ст. до н.е.

34. Яке місто було столицею Боспорського царства?

- а) Херсонес; б) Пантікапей; в) Фанагорія; г) Ольвія.

35. Коли утверджується майнова нерівність?

- а) у мезоліті.; б) у неоліті;
в) в енеоліті; г) у бронзовому віці.

36. Коли скіфи вели війну проти Дарія I?

- а) у 620 р. до н.е.; б) у 513 р. до н.е.;
в) у 339 р. до н.е.; г) у 320 р. до н.е.

37. Проти кого скіфи вели військові дії у 339 р. до н.е.?

- а) сарматів; б) македонців;
в) слов'ян; г) германців.

38. Коли сармати витіснили скіфів і стали домінуючою силою на території України:

- а) у VII ст. до н.е.; б) у V ст. до н.е.;
в) у III ст. до н.е.; г) у II ст. до н.е.

39. Яке місто стало столицею Малої Скіфії?

- а) Ольвія; б) Херсонес;
в) Неаполь; г) Пантікапей.

40. Які племена не входили до складу сарматського союзу племен ?

- а) роксоланів; б) язигів;
в) фракійців; г) аорсів.

41. Хто першим застосував важкоозброєну кінноту?

- а) кіммерійці; б) скіфи; в) сармати; г) гуни.

42. Звідки прибули племена готів на територію України?

- а) з Західної Європи; б) з Прибалтики;
в) з Середньої Азії; г) з Близького Сходу.

43. Яка археологічна культура тісно пов'язана зі слов'янами?

- а) ямна; б) катакомба;
в) черняхівська; г) трипільська.

44. Під яким іменем слов'яни вперше вийшли на історичну арену?

- а) антів; б) венедів; в) склавинів; г) ставан.

45. У якому столітті виник антський військово–племінний союз?

- а) у II ст.; б) у III ст.; в) у IV ст.; г) у V ст.

46. Який осередок східнослов'янської державності існував на території України?

- а) Артанія; б) Куявія; в) Славія; г) Моравія.

47. Який період називають добою «першого великого переселення народів»?

- а) неоліт; б) енеоліт;
в) бронзовий вік; г) залізний вік.

48. Коли відбулася «Велике розселення слов'ян»?

- а) у IV–V ст.; б) у V–VI ст.;
в) у VI–VII ст.; г) у VII–VIII ст.

49. Хто розгромив готський союз у 375 р.?

- а) анти; б) авари; в) гуни; г) угри.

50. У якому столітті припинив існування антський племінний союз?

- а) у V ст.; б) у VI ст.; в) у VII ст.; г) у VIII ст.

51. Коли утворився Хозарський каганат?
а) в середині VII ст.; б) в середині VIII ст.;
в) в середині IX ст.; г) в середині X ст.

52. Коли на території України з'явилися авари?
а) у V ст.; б) у VI ст.; в) у VII ст.; г) у VIII ст.

53. Які стосунки склалися між антами і аварами?
а) мирні; б) союзницькі;
в) ворожі; г) нейтральні.

54. Олег Віщий князував у Києві...
а) у 879–914 рр.; б) у 882–912 рр.;
в) у 883–914 рр.; г) у 884–913 рр.

55. Позначте назву східнослов'янського союзу племен, який заселяв землі на захід від середнього Дніпра, між його притоками – Тетеревом на півночі та Россю на півдні:

а) древляни; б) поляни; в) сіверяни; г) тиверці.

56. Княгиня Ольга була регентом при Святославі у
а) 945–957 рр.; б) 945–964 рр.;
в) 945–969 рр.; г) 945–971 рр.

57. Хто з київських князів почав укріплювати південно-руське пограниччя?

а) Ігор; б) Святослав;
в) Володимир; г) Ярослав Мудрий.

58. Основними причинами військових конфліктів Русі з Візантією були:
а) бажання київських князів підкорити Візантію своїй владі;
б) зробити Візантію своїм політичним союзником;
в) змусити Візантію укласти з Києвом вигідну торговельну угоду;
г) прагнення консолідувати Русь.

59. У здійсненні своєї політики київські князі спиралися:
а) на місцеву племінну (родову) аристократію та вождів;
б) на широкі народні маси;
в) на військо (дружину); г) на тюркські кочові племена.

60. Князювання Володимира Великого припадає на...
а) 978–1014 рр.; б) 980–1015 рр.;
в) 980–1016 рр.; г) 980–1019 рр.

61. Який час діяв дуумвірат Ярослава Мудрого і Мстислава Володимировича ?

а) 1024–1036 рр.; б) 1024–1046 рр.;
в) 1024–1052 рр.; г) 1022–1054 рр.

62. Хто з руських князів розгромив Хозарський каганат?

- а) Олег; б) Ігор;
в) Святослав; г) Володимир Великий.

63. Хто з руських князів був ініціатором Любечського з'їзду?

- а) Ізяслав Ярославович; б) Святополк Ізяславич;
в) Володимир Мономах; г) Олег Святославич.

64. Коли відбувся останній невдалий похід руських дружин на Візантію?

- а) у 1041 р.; б) у 1043 р.; в) у 1044 р.; г) у 1045 р.

65. Ярославичі зазнали поразки у битві з половцями на р. Альті у ...

- а) 1055 р.; б) 1061 р.; в) 1068 р.; г) 1073 р.

66. Коли були приєднані до Русі «Червенські гради»?

- а) у 981 р.; б) у 983 р.; в) у 987 р.; г) у 989 р.

67. Позначте ім'я великого князя київського якому літописець приписує такі слова: «Не люблю мені в Києві жити. Хочу жити на Дунаї, бо то є середини землі моєї...»:

- а) Олег; б) Ігор; в) Святослав; г) Володимир.

68. Позначте категорію людей у Київській Русі, які через різні обставини втратили зв'язок зі своїм суспільним середовищем:

- а) холопи; б) закупи; в) рядовичі; г) ізгої.

69. Яка верства на Русі мала загальноруську свідомість?

- а) князі; б) смерди; в) холопи; г) ізгої.

70. Вкажіть назву особисто вільних селян у Київській Русі:

- а) холопи; б) рядовичі; в) закупи; г) смерди.

71. Назвіть ім'я князя, який остаточно розгромив печенігів і відігнав їх від кордонів Русі:

- а) Святослав Ігоревич; б) Володимир Святославич;
в) Ярослав Володимирович; г) Володимир Всеволодович.

72. Формування території Київської Русі завершилось у період княжіння...

- а) Ігоря; б) Ольги;
в) Святослава; г) Володимира Святославича.

73. «Руська правда» Ярослава Мудрого...

- а) перше періодичне видання в Київській Русі;
б) лист князя до своїх дітей;
в) усний юридичний кодекс дохристиянської Русі;
г) перший писаний юридичний кодекс християнської феодальної Русі.

74. Скільки статей містила коротка редакція «Руської Правди»?

- а) 18; б) 43; в) 121; г) 132.

75. Скільки статей містила розширена (докладна) редакція «Руської Правди»?

- а) 43; б) 121; в) 132; г) 214.

76. Коли було освячено Софію Київську?

- а) у 1037 р.; б) у 1044 р.;
в) у 1054 р.; г) у 1169 р.

77. Коли володимиро–суздальський князь Андрій Боголюбський вчинив погром у Києві ?

- а) у 1157 р.; б) у 1169 р.; в) у 1173 р.; г) у 1185 р.

78. Під яким роком в Київському літописі зустрічається перша згадка назви «Україна»?

- а) під 1187 р.; б) під 1197 р.;
в) під 1201 р.; г) під 1223 р.

79. Перші руські монети зі срібла і золота почали карбуватися за часів:

- а) Ігоря; б) Ольги;
в) Володимира Великого; г) Ярослава Мудрого.

80. Спробу припинити міжусобну боротьбу і об'єднатися в боротьбі проти половців руські князі зробили на з'їзді в:

- а) Чернігові; б) Києві;
в) Переяславі; г) Любечі.

81. Скільки князівств виникло на Русі в середині XII ст.?

- а) 10; б) 15; в) 20; г) 30.

82. Яка князівська династія утвердилась в XII ст. на Чернігівщині?

- а) Мономаховичів; б) Ольговичів;
в) Ростиславичів; г) Юрійовичів.

83. До якого етнічного утворення належали половці?

- а) угро-фінського; б) тюркського;
в) балтського; г) слов'янського.

84. Які неслов'янські племена входили до складу Київської Русі?

- а) угро-фінські; б) германські;
в) польські; г) романські.

85. Позначте іншу назву варягів:

- а) гуни; б) венеди; в) нормани; г) угри.

86. Позначте ім'я київського князя, на печаті якого вперше з'явився князівський знак Рюриковичів – тризуб:

- а) Ігор Старший; б) Святослав Ігоревич;
в) Володимир Великий; г) Ярослав Мудрий.

87. Вкажіть назву країни, королевою якої була Анастасія Ярославна:

- а) Франція; б) Німеччина;
в) Данія; г) Угорщина.

88. Коли монах Нестор завершив написання «Повісті минулих літ»?
а) у 1113 р.; б) у 1116 р.; в) у 1118 р.; г) у 1119 р.

89. Скільки руських князів загинуло на р. Калці?
а) 3; б) 6; в) 9; г) 11.

90. Позначте ім'я автора «Слова про закон і благодать»:
а) Князь Володимир Мономах; б) Митрополит Іларіон;
в) Князь Ярослав Мудрий; г) Князь Мстислав Чернігівський.

91. У якому році відбулося хрещення Русі?
а) 862 р.; б) 882 р.;
в) 988 р.; г) 1036 р.

92. Перша літописна згадка про будівництво моста через Дніпро датується...
а) 1113 р.; б) 1115 р.;
в) 1125 р.; г) 1132 р.

93. Кого на Русі називали «чорними клобуками»?
а) хозар; б) печенігів;
в) половців; г) монголів.

94. Коли відбувся похід сіверського князя Ігоря Святославича на половців?
а) у 1185 р.; б) у 1187 р.;
в) у 1189 р.; г) у 1191 р.

95. До якого етнічного утворення належали ятвяги:
а) слов'янського; б) угро-фінського;
в) балтського; г) германського.

96. Яке українське князівство менше інших потерпало від набігів половців?
а) Київське; б) Чернігівське;
в) Волинське; г) Переяславське.

97. Коли монголо-татари почали загарбання північно-східних земель Русі?
а) у 1223 р.; б) у 1237 р.;
в) у 1239 р.; г) у 1240 р.

98. Коли монголо-татари захопили Чернігів?
а) весною 1240 р.; б) осінню 1240 р.;
в) взимку 1240 р.; г) осінню 1240 р.

99. Хто керував обороною Києва у 1240 р. ?

- а) кн. Михайло Всеволодович; б) боярин Дмитро;
в) кн. Данило Галицький; г) кн. Роман Мстиславич.

100. Скільки князів змінилося у Києві за одне століття (1146–1246 рр.)?

- а) 27; б) 37;
в) 47; г) 57.

II семестр

1. Політичним і культурним центром України в добу феодальної роздробленості Київської держави стало:

- а) Київське князівство; б) Чернігівське князівство;
в) Галицьке князівство; г) Галицько–Волинське князівство.

2. Боярство якого регіону України було найвпливовішим в XIII–XIV ст.?

- а) Чернігівщини; б) Галичини;
в) Волині; г) Київщини.

3. Коли Галицька земля фактично відокремилась від Києва ?

- а) у 1084 р.; б) у 1097 р.; в) 1113 р.; г) у 1141 р.

4. Який князь остаточно об'єднав Волинську землю ?

- а) Ізяслав Мстиславич; б) Мстислав Ізяславич;
в) Роман Мстиславич; г) Володимир Ярославович

5. Які обставини посприяли князю Володимирку Володарьовичу об'єднати Галицьке князівство?

- а) підтримка київського князя;
б) підтримка галицького боярства;
в) смерть двоюрідних братів;
г) зовнішня загроза з боку Литовського князівства.

6. Коли на князівський престол сів боярин Владислав Кормильчич?

- а) у 1211 р.; б) у 1213 р.;
в) у 1215 р.; г) у 1223 р.

7. Яка обставина в найбільшій мірі посприяла утвердженню Романа Мстиславича на галицькому престолі?

- а) допомога Польщі; б) династична криза в Галичині;
в) підтримка галицького боярства; г) допомога угорського короля.

8. Кого з руських князів сучасники називали «самодержцем Русі» ?

- а) Володимира Мономаха; б) Романа Мстиславича;
в) Данило Галицького; г) Василька Романовича.

9. За правління якого князя було заснована Галицька митрополія ?

- а) за Данила Галицького; б) за Лева Даниловича;
в) за Юрія Львовича; г) за Василька Романовича.

10. Скільки літописців могли брати участь у написанні «Галицько-волинського літопису»?

- а) 1; б) 3; в) 5; г) 7.

11. Який період висвітлюється в «Галицько–Волинському літописі»?

- а) XII ст.; б) XIII ст.; в) XIV ст.; г) друга половина XIV ст.

12. Яка із вказаних причин була, на Ваш погляд, головною для тривалих усобиць в Галицькій землі в першій половині XIII ст.?

- а) втручання Польщі і Угорщини; б) сепаратизм галицького боярства;
в) напади литовців; г) втручання Золотої Орди.

13. Андрій і Лев Юрійовичі князували...

- а) у 1301–1308 рр.; б) у 1308–1323 рр.;
в) у 1325–1330 рр.; г) у 1325–1340 рр.

14. Якому татарському воєводі Данило Галицький завдав поразки?

- а) Бурундаю; б) Куремсі;
в) Ногаю; г) Субедею.

15. Юрій Львович князував...

- а) у 1264–1301 рр.; б) у 1301–1308 рр.;
в) у 1308–1323 рр.; г) у 1323–1327 рр.

16. Андрій та Лев II були синами...

- а) Данила Галицького; б) Василька;
в) Юрія I; г) Володимира Васильковича.

17. Хто з галицько-волинських князів приєднав до своїх володінь Люблінську землю?

- а) Роман Мстиславич; б) Данило Галицький;
в) Лев Данилович; г) Юрій Львович.

18. Хто з галицько-волинських князів приєднав до своїх володінь частину Закарпаття?

- а) Данило Галицький; б) Лев Данилович;
в) Юрій Львович; г) Андрій Юрієвич.

19. Коли увірвалась пряма лінія династії Романовичів ?

- а) у 1301 р.; б) 1315 р.; в) у 1323 р.; г) у 1340 р.

20. Хто отруїв князя Юрія II?

- а) галицькі бояри; б) волинські бояри;
в) польські магнати; г) агенти римського папи.

21. Кому з руських князів першому була запропонована королівська корона?

- а) Роману Мстиславичу; б) Данилу Галицькому;
в) Леву Даниловичу; г) Юрію Львовичу.

22. Хто з руських князів був першим коронований Папою Римським?

- а) Роман Мстиславич; б) Данило Галицький;
в) Лев Данилович; г) Юрій Львович.

23. Якою, на Ваш погляд, була мета одруження п'ятирічного угорського королевича Коломана з дворічною польською княжною Соломеєю?

- а) скріплення шлюбом мирного договору; б) утвердження в Галичині;
в) скріплення шлюбом союзу двох держав; г) об'єднання двох держав.

24. Де відбулося коронування Данила Галицького?

- а) у Галичі; б) у Дорогочині; в) у Холмі; г) у Львові.

25. Який син Данила Галицького займав великокнязівський престол у Литві?

- а) Лев; б) Роман; в) Шварно; г) Мстислав.

26. Яке українське місто отримало магдебурзьке право у 1339 р.?

- а) Львів; б) Холм; в) Сянок; г) Луцьк.

27. Яка територія України потрапила під контроль литовців у 1340 р.?

- а) Київщина; б) Волинь; в) Поділля; г) Чернігівщина.

28. Який литовський князь проголосив своєю метою – приєднання до своїх володінь «всю Русь»?

- а) Гедимін; б) Ольгерд; в) Ягайло; г) Свидригайло.

29. Вкажіть ім'я литовського князя, який іменував себе «З божої ласки князь київський»:

- а) Ольгерд Гедимінович; б) Володимир Ольгердович;
в) Ягайло Ольгердович; г) Вітовт Кейстуович.

30. Під контролем якої держави опинилося Поділля у другій половині XIV ст.?

- а) Польщі; б) Великого князівства Литовського;
в) Кримського ханства; г) Московського князівства.

31. Яке воєводство на території українських етнічних земель не входило до складу Великого князівства Литовського?

- а) Берестейське; б) Волинське; в) Белзьке; г) Київське.

32. Якому литовському князю вдалося закріпитися на узбережжі Чорного моря?

- а) Ольгерду; б) Ягайлу; в) Вітовту; г) Свидригайлу.

33. До складу якої держави була приєднана Шипинська земля у 1340 р.?

- а) до Литви; б) до Польщі;
в) до Угорщини; г) до Кримського ханства.

34. Яку частку Великого князівства Литовського склали українські, білоруські і частково російські землі?

- а) 1/2; б) 2/3; в) 7/10; г) 9/10.

35. На чию підтримку орієнтувався князь Вітовт?

- а) язичників; б) католиків;
в) православних; г) мусульман.

36. Хто з литовських князів розпочав наступ на автономію українських князівств?

- а) Ольгерд; б) Вітовт; в) Свидригайло; г) Ягайло.

37. Як вплинула на позиції великого князя литовського Вітовта Городельська унія 1413 р.?

- а) послабила; б) зміцнила;
в) ніяк не вплинула; г) позбавила титулу.

38. Коли князь Вітовт змінив володарів українських земель і створив централізовану державу – Велике князівство Литовське?

- а) у 1393–1395 рр.; б) у 1398–1400 рр.;
в) у 1401–1404 рр.; г) у 1410–1430 рр.

39. Якого українського князівства не було у складі Великого князівства Литовського?

- а) Київського; б) Переяславського;
в) Подільського; г) Волинського.

40. Коли польському королю Казимиру III вдалося підкорити Галичину?

- а) у 1340 р.; б) у 1349 р.; в) у 1366 р.; г) у 1387 р.

41. Коли Західне Поділля було включене до складу Польського королівства?

- а) у 1387 р.; б) у 1430 р.; в) у 1569 р.; г) у 1572 р.

42. Як зросла територія Польського королівства після включення до його складу Галичини і частини Волині?

- а) в 1,5 рази; б) в 2 рази; в) в 2,5 рази; г) в 3 рази.

43. Яка сторона стала ініціатором підписання Кревської унії?

- а) католицька церква; б) польські магнати;
в) литовський князь; г) руські князі.

44. Коли статус Галицького князівства було змінено на статус воєводства?

- а) у 1387 р.; б) у 1434 р.; в) у 1469 р.; г) у 1596 р.

45. Київське князівство було остаточно ліквідоване...

- а) у 1430 р.; б) у 1452 р.; в) у 1471 р.; г) у 1480 р.

46. Коли було остаточно ліквідоване Волинське князівство?

- а) у 1452 р.; б) у 1471 р.; в) у 1503 р.; г) у 1530 р.

47. Хто був засновником династії Гіреїв у Кримському ханстві?

- а) Менглі Гірей; б) Хаджі Гірей;
в) Іслам Гірей; г) Керім Гірей.

48. Які стосунки склались між великим князем литовським Вітовтом і кримським ханом Хаджі Гіреєм ?

- а) ворожі; б) союзницькі; в) нейтральні; г) ніякі.

49. Коли Менглі – Гірей підписав зобов'язання про васальну залежність кримського ханства від Туреччини?

- а) у 1449 р.; б) у 1475 р.; в) у 1478 р.; г) у 1480 р.

50. Кревська унія:

- а) сприяла посиленню Литовського князівства;
б) ліквідувала незалежність Литовського князівства шляхом його повного включення до складу Польського королівства;
в) призвела до посилення залежності Литви від Польщі;
г) ослабила Литовське князівство в боротьбі з Тевтонським орденом.

51. Люблінська унія 1569 р. передбачала:

- а) повну інкорпорацію Литви до складу Польської держави;
б) збереження Великим князівством Литовським повної незалежності;
в) надання Литві адміністративної автономії;
г) утворення князівства Руського.

52. Однією з головних вимог Берестейської унії було:

- а) приєднання Східної (православної) християнської церкви до Західної (католицької);
б) об'єднання двох церков на рівних засадах;
в) повну ліквідацію православної церкви;
г) перехід на григоріанське літочислення.

53. Позиція якої соціальної верстви Великого князівства Литовського зіграла вирішальну роль в унійних процесах середини XVI ст.?

- а) козацтво; б) селянство; в) шляхти; г) міщанства.

54. Хто був ініціатором підписання Берестейської унії?

- а) Папа Римський; б) православні ієрархи;
в) польський король; г) українські магнати.

55. Коли Папа Климент VIII офіційно визнав церковну унію?

- а) у 1595 р.; б) у 1596 р.; в) у 1597 р.; г) у 1599 р.

56. Як називався найбільш чисельний прошарок феодального класу у великому князівстві Литовському та у Польщі в XVI ст.?

- а) бояри; б) магнати; в) шляхта; г) дідичі.

57. Київщина і Волинь увійшли до складу Польського королівства...

а) у 1385 р.; б) у 1413 р.; в) у 1569 р.; г) у 1581 р.

58. Яка із вказаних ознак є головною у визначенні поняття «кріпацтво»?

а) заборона селянам залишати місце проживання без дозволу пана;

б) відробіток селянами панщини;

в) сплата селянами натурального та грошового оброку;

г) позбавлення селян права копного суду.

59. Вкажіть назву багатогалузевого феодалного господарства в XVI ст., що ґрунтувалося на праці селян-кріпаків:

а) латифундія; б) дворище; в) фільварок; г) маєток.

60. Назвіть документ, за яким у XVI ст. відбулося закріпачення селян на території України:

а) привілей Казимира ІУ; б) перший Литовський Статут;

в) третій Литовський Статут; г) «Устава на волоки».

61. Скільки днів панщини на тиждень встановлювалось «Установою на волоки»?

а) 2 дні; б) 3 дні; в) 4 дні; г) 5 днів.

62. Що таке «волока»?

а) панщина; б) поле;

в) перелік феодалних повинностей; г) знаряддя праці.

63. Скільки років мав право шляхтич розшукувати селян-втікачів згідно Литовського Статуту 1588 р.?

а) 10 років; б) 15 років; в) 20 років; г) 25 років.

64. Яке воєводство на території українських земель мало найбільшу площу?

а) Брацлавське; б) Волинське; в) Київське; г) Белзьке.

65. Яка українська територія не увійшла до складу Речі Посполитої?

а) Брацлавщина; б) Підляшшя; в) Північна Буковина; г) Волинь.

66. Кому підпорядковувалась Київська митрополія у XV–XVI ст.?

а) Московському патріарху; б) Константинопольському патріарху;

в) Папі Римському; г) Єрусалимського патріарху.

67. Скільки єпархій входило до Київської митрополії у XV ст.?

а) 5; б) 10; в) 15; г) 20.

68. Українська православна церква в XVI ст. переживала період

а) розквіту; б) занепаду; в) стабільності; г) невизначеності.

69. Якому суду підлягали «церковні люди» у Великому князівстві Литовському?

а) князівському; б) королівському;

в) єпископському; г) Папи Римського.

70. Яких міст було більше на українських землях?

а) на магдебургському праві; б) приватновласницьких;
в) церковних; г) незалежних.

71. В якому з українських міст магдебургське право отримало найбільш завершений вигляд?

а) у Володимирі; б) у Львові;
в) у Кам'янці-Подільському; г) у Києві.

72. Коли Велике князівство Литовське визнало за Московією всю Чернігово-Сіверщину з 19 містами й усіма волостями?

а) у 1492 р.; б) у 1500 р.; в) у 1503 р.; г) у 1505 р.

73. Яка суспільна верства стала основою церковних братств?

а) шляхта; б) міщанство; в) козацтво; г) селянство.

74. В якому українському місті в XVI ст. було найбільше цехових об'єднань?

а) у Києві; б) у Львові;
в) у Кам'янці – Подільському; г) у Луцьку.

75. Найважливішими джерелами формування козацтва історики вважають:

а) збіднілу українську православну шляхту;
б) промисловців-уходників та втікачів-кріпаків;
в) українських міщан;
г) переселенців з Московської держави та інших земель, що межували з Україною.

76. Головною проблемою українських козаків наприкінці XV – першій половині XVI ст. була:

а) боротьба з Польщею;
б) протистояння спробам Московської держави захопити їх землі;
в) боротьба з татарсько–турецькою агресією;
г) боротьба проти української шляхти і магнатів.

77. Який зміст вкладали сучасники у слово «козак» у XV ст.?

а) «розбійник»; б) «сторож (вартувий)»;
в) «вільна людина»; г) «лицар».

78. Яке з наведених визначень є найбільш правильним по відношенню до поняття «Запорозька Січ»?

а) об'єднання всіх козаків, які оселилися за порогами Дніпра;
б) фортеця–укріплення козаків за порогами Дніпра;
в) козацька християнська республіка;
г) військова організація, яка захищала південні кордони Речі Посполитої.

79. Вступ до запорозького товариство починався з питання:

- а) «У бога віруєш?»; б) «Воювати вмієш?»;
в) «Грошей хочеш?»; г) «Смерті боїшся?».

80. Кошовим отаманом міг бути обраний лише той, хто перед тим обіймав посаду...

- а) осавула; б) писаря; в) курінного отамана; г) судді.

81. Хто за відсутності кошового отамана виконував на Січі його обов'язки як наказний кошовий отаман?

- а) писар; б) суддя; в) осавул; г) курінний отаман.

82. Хто із вказаних посадовців на Запорізькій Січі відповідав за утримання гармат і організацію артилерійської справи?

- а) кошовий отаман; б) обозний; в) осавул; г) хорунжий.

83. Яке з наведених визначень відповідає поняттю «курінь»?

- а) місце проживання – казарма;
б) адміністративно – територіальна одиниця;
в) військовий підрозділ;
г) багаття у степу.

84. Основним завданням реєстрових козаків було...

- а) війна з турками;
б) охорона кордонів та контроль за нереєстровими козаками;
в) усунення релігійного та національного гніту;
г) розв'язання соціально–економічних проблем.

85. Коли реєстрове козацтво сягнуло чисельності в І тис. чол.?

- а) у 1572 р.; б) у 1578 р.; в) у 1581 р.; г) у 1596 р.

86. Скільки козаків було включено до реєстру у 1578 р.?

- а) 300 чол.; б) 600 чол.; в) І тис. чол.; г) 5 тис. чол.

87. Повстання К.Косинського відбулося в:

- а) 1588–1590 рр.; б) 1591–1593 рр.; в) 1593–1595 рр.; г) 1594–1596 рр.

88. Після якої події сейм Речі Посполитої прийняв постанову про ліквідацію реєстрового козацтва?

- а) після повстання під проводом Криштофа Косинського;
б) після облоги козаками Києва у 1593 р.;
в) після повстання під проводом Северина Наливайка;
г) після завершення Лівонської війни.

89. Посольство якої держави на Запорізьку Січ очолював Еріх Лясота:

- а) Польщі; б) Священної Римської імперії;
в) Туреччини; г) Франції.

90. Козацьку старшину на Запорізькій Січі називали також....

а) кошем; б) куренем; в) братством; г) товариством.

91. Хто зруйнував Запорізьку Січ на острові Томаківці?

а) поляки; б) татари; в) турки; г) росіяни.

92. Коли було засноване львівське Успенське братство?

а) в середині 70–х рр. XVI ст.;

б) в середині 80–х рр. XVI ст.;

в) в середині 90–х рр. XVI ст.;

г) наприкінці 90–х рр. XVI ст.

93. Статус Львівської братської школи «Порядок шкільний» було укладено...

а) у 1585 р.; б) у 1586 р.;

в) у 1587 р.; г) у 1600 р.

94. Який тип нового фольклорного жанру з'явився у XVI ст.?

а) билина; б) дума; в) легенда; г) панегірик.

95. Соціанство в Україні XVI ст. було з різновидів....

а) католицизму; б) протестантизму;

в) православ'я; г) ісламу.

96. Вкажіть рік і місто, де Біблію вперше було надруковано східнослов'янською книжною мовою:

а) 1574 р., м. Львів; б) 1578 р., м. Острог;

в) 1579 р., м. Дермань; г) 1581 р., м. Острог.

97. Коли Іван Федоров видав перші книги в Україні – «Апостол» і «Буквар»?

а) у 1571 р.; б) у 1574 р.; в) у 1581 р.; г) у 1583 р.

98. Перша писемна згадка у польських джерелах про українських кобзарів зустрічається....

а) наприкінці XV ст.; б) на початку XVI ст.;

в) в середині XVI ст.; г) наприкінці XVI ст.

99. Вкажіть неправильну дату та подію:

а) 1556 р. – спорудження Д.Вишневецьким оборонного замку на о. Мала Хортиця;

б) 1559 р. – походи Д.Вишневецького на Азов;

в) 1563 р. – ув'язнення й страта Д.Вишневецького;

г) 1574 р. – початок реєстрового козацтва.

100. Звідки прибув першодрукар Іван Федоров на територію Речі Посполитої?

а) з Москви; б) з Риму; в) з Парижу;

г) з Венеції.

ОРИЄНТОВНА ТЕМАТИКА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ

І семестр

1. Предмет і завдання курсу “Історія України” та основні джерела його вивчення.
2. Палеоліт і поява людини на території України.
3. Мезоліт на території України.
4. Неоліт на території України.
5. Енеоліт на території України. Трипільці: територія і населення.
6. Матеріальна і духовна культура трипільців.
7. Епоха бронзи на території України.
8. Початок доби заліза на території України. Кіммерійці.
9. Скіфи. Велика і мала Скіфія.
10. Сармати на території України.
11. Античні міста–держави Північного Причорномор’я і Криму.
12. Перші слов’янські археологічні культури. Давні слов’яни.
13. Писемні свідчення про слов’ян. Велике розселення слов’ян.
14. Стосунки слов’ян з готами, гунами, аварами.
15. Розселення східних слов’ян. Переддержавні утворення на території України в VI–IX ст.
16. Матеріальна і духовна культура східних слов’ян (VI–IX ст.).
17. Джерела вивчення історії Київської Русі. “Повість минулих літ”: походження, редакції, списки, зміст.
18. Руська земля за князювання Аскольда і Діра.
19. Київська Русь за часів Олега і Ігоря.
20. Русь і Хозарський каганат.
21. Внутрішня і зовнішня політика княгині Ольги.
22. Діяльність князя Святослава Ігоревича.
23. Завершення формування території Київської держави за князювання Володимира Святославича.
24. Релігійні реформи Володимира. Хрещення Русі і його наслідки.
25. Усобиці після смерті Володимира Великого і приход до влади Ярослава Мудрого.
26. Внутрішня і зовнішня політика Ярослава Мудрого.
27. “Руська Правда”: походження, редакції, основний зміст.
28. Тріумвірат Ярославичів.
29. Причини і хід міжусобної боротьби між нащадками Ярослава Мудрого. Любецький з’їзд.
30. Державницька діяльність Володимира Мономаха і Мстислава Великого.
31. Боротьба Київської Русі з печенігами.
32. Боротьба Київської Русі з половцями.
33. Причини феодальної роздробленості Київської Русі.
34. Князівства на території України. Упадок Києва.
35. Вторгнення монголо–татар у Східну Європу. Битва на Калці.

36. Завоювання монголо–татарами українських земель. Суть монголо–татарського іґа.

37. Соціальна структура та правовий статус населення Київської Русі.

38. Сільське господарство Київської Русі. Феодальне землеволодіння.

39. Розвиток ремесла. Внутрішня і зовнішня торгівля Київської Русі.

40. Історіоґрафія проблеми етноґенезу українців.

41. Процес формування українського етносу. Етнонім “Україна”.

42. Етнічний склад населення Південноруських земель.

43. Писемність і освіта в часи Київської Русі.

44. Літописання, література і фольклор Київської Русі.

45. Архітектура і мистецтво Київської Русі.

46. Політичний устрій Київської Русі. Характер і організація влади.

47. Висвітлення історії Київської Русі у світовій літературі.

II семестр

1. Політична форма держави й інститути державної влади Київської Русі.
2. Місце і роль віча в Київській Русі.
3. Галичина і Волинь в XI–XII ст.: територія, географічні умови, соціально-економічний розвиток.
4. Відокремлення Галицького і Волинського князівств від Києва.
5. Галичина за Ярослава Осмомисла і Володимира Ярославича.
6. Утворення єдиної Галицько-Волинської держави. Внутрішня і зовнішня політика Романа Мстиславича.
7. Боротьба за “галицьке наслідство” (1205–1245 рр.).
8. Внутрішня політика Данила Галицького.
9. Зовнішня політика Данила Галицького.
10. Галицько-Волинська держава за наступників Данила Галицького.
11. Розпад Галицько-Волинської держави, її історичне значення.
12. Українська культура XIII – першої половини XIV ст.
13. Експансія Польщі на українські землі в середині XIV ст.
14. Політичне становище і територіально-адміністративний устрій українських територій у складі Польського королівства (XIV–XVI ст.).
15. Поширення влади литовських князів на українські землі.
16. Характер утвореної Литовсько-Руської держави. Удільний період.
17. Кревська унія.
18. Битви на Синіх Водах, Ворсклі та під Грюнвальдом і їхнє значення.
19. Зміцнення позицій Вітовта і просування кордонів Великого князівства Литовського до берегів Чорного моря.
20. Громадянська війна 30–х рр. XV ст. Відновлення і остаточна ліквідація удільного устрою українських земель.
21. Становище українських земель у складі Угорщини та Молдавського князівства.
22. Московсько-литовське протистояння і перехід Чернігово-Сіверщини до складу Московської держави.
23. Утворення Кримського ханства.
24. Вхідження Кримського ханства під протекторат Туреччини: причини і наслідки.
25. Набіги кримських татар на українські землі наприкінці XV – середині XVI ст..
26. Населення українських земель і його етнічний склад (XIV – XVI ст.).
27. Зміни в соціальній структурі населення України (XIV–XVI ст.).
28. Зміцнення позицій шляхти і закріпачення селянства.
29. Аграрні відносини в Україні. “Устава на волоки”.
30. Литовські статuti 1529, 1566 та 1589 років.
31. Розвиток міст. Магдебурське право.
32. Промисли і ремесла (XIV – XVI ст.).
33. Внутрішня і зовнішня торгівля (XIV – XVI ст.).
34. Українська культура другої пол. XIV–XVI ст.

35. Становище православної церкви у Великому князівстві Литовському та Польському королівстві (XIV – XVI ст.).
36. Підготовка і реалізація церковної унії.
37. Два церковних собори у Бересті (1596 р.).
38. Наслідки Берестейської унії для України.
39. Передумови об'єднання Великого князівства Литовського і королівства Польського.
40. Люблінська унія.
41. Наслідки входження українських земель до складу Речі Посполитої.
42. Запровадження фільварків та формування магнатського землеволодіння.
43. Історичні джерела та основні наукові дослідження з історії українського козацтва.
44. Проблема виникнення українського козацтва.
45. Час та причини виникнення Запорізької Січі.
46. Постать князя Д.Вишневецького (Байди).
47. Запорізька Січ як державно–політичне утворення українського народу.
48. Право та судочинство на території Запорізької Січі.
49. Господарство, побут та звичаї Низового товариства.
50. Військове мистецтво запорізьких козаків.
51. Поява реєстрового козацтва. Реформа Ст. Баторія.
52. Участь українських козаків у зовнішньополітичних акціях Речі Посполитої.
53. Загострення соціальних, національних та міжконфесійних протиріч (др. пол. XVI ст.).
54. Повстання під проводом Криштофора Косинського.
55. Козацько-селянське повстання під керівництвом Северина Наливайка.
56. Джерела виникнення та характер національно-культурного піднесення (кінець XVI ст.)
57. Братства і братські школи.
58. Міжконфесійна боротьба в Україні наприкінці XVII ст.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Тематичний план навчального курсу.....	5
Плани семінарських занять.....	7
Зміст самостійної роботи.....	22
Теми доповідей (рефератів) для самостійної роботи.....	32
Тестові запитання для підсумкового контролю.....	53
Орієнтовна тематика екзаменаційних питань.....	71

Навчальне видання

Історія України
Ч. 1: Від найдавніших часів до 1600 р.

Методичний посібник для студентів
I курсу історичного факультету

Укладач: **Товстуха Павло Васильович**

Суми: СумДПУ, 2008 р.
Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Відповідальний за випуск **В.В. Бугаєнко**
Комп'ютерна верстка **О.Ю. Заніна**

Здано в набір 13.06.08. Підписано до друку 4.07.08.
Формат 60x84/16. Гарн. Times New Roman. Друк ризогр. Папір офсет.
Умовн. друк. арк. 4,4. Обл.-вид. арк. 5,9.
Тираж 100. Вид. № 52.

СумДПУ ім. А.С. Макаренка
40002, м. Суми, вул. Роменська, 87

Виготовлено на обладнанні СумДПУ ім. А.С. Макаренка